

ŽIVOT

KULTURNE - SOCIÁLNÍ ČASOPIS

ČÍSLO 7 ♦ LIPIEC - JÚL - ČERVENEC ♦ 1960

NECH
ROZKVITÁ
POLSKÁ L'UDOVÁ
REPUBLIKA -
VLAST^v
VŠETKÝCH
PRACUJÚCICH!

1944 — 22.VII. — 1960

Cena 1 zł

◆ NAD MAPOU AFRIKY ◆ NAD MAPOU AFRIKY ◆

**POZRIME SA NA AFRIKU,
AKO SA ZMENILA JEJ
TVÁR. POČET KRAJIN, KTO-
RE SI VYBOJOVALI SAMO-
STATNOSŤ PREKROČIL TU-
CET.**

— EGYPT — kedy si anglický protektorát, je dnes súčasťou nezávislej Zjednotenej arabskej republiky.

— ETIÓPIA — sa ubránila nájazdu talianskej fašistickej armády a od 1952 sa jej územie rozšírilo o bývalú taliansku kolóniu Eritreu.

— GVINEJSKÁ REPUBLIKA — od roku 1958 zavala sa anglických kolonizátorov.

— LIBÉRIA — je republika od 1947.

— LÍBIA — bývalá talianska kolónia je samostatným kráľovstvom od roku 1952.

— MAROKO — zvítazilo s francúzskym kolonializmom a je od roku 1956 nezávislým kráľovstvom.

— TUNIS — zavala sa francúzskej kolonizácie a od roku 1956 je republika.

— SUDAN — prestal byť britskou državou.

— GHANA — je nezávislým štátom vzniklým z bývalej britskej kolónie.

ROK 1960

— KAMERUN — v januári nedobudol nezávislosť.

— TOGO — v apríli stalo sa republikou.

— SENEGÁL A SUDAN — v júni t.r. stali sa nezávislým štátom pod názvom Federácia Mali.

— SOMÁLSKO — od 1. júla je nezávislým štátom.

— BELGICKÉ KONGO A LIBÉRIA — ešte v tomto roku získajú nezávislosť.

Pomaly ustupuje prežitý kolonializmus aj v Niasku, Rhođezii, Kénii a v Alžírsku.

TOGO

Prvý predseda vlády Sylvanus Epifanio Olympia.

Togo, jedna z najmenších krajín Afriky po viac ako 75 ročnej európskej nomenante stala sa ďalším nezávislým štátom.

Togo má plochu 56.500 km². Hlavným mestom Toga je Lomé s morským prístavom a 40.000 tisíc obyvateľmi. Ostatné väčšie mestá sú: Sokodé (19.000 tisíc obyvateľov), Mango (11.000 obyvateľov), Tneho (5.000 obyvateľov), Togo má 1.200.000 tisíc obyvateľov (20 obyvateľov na km²), ktorí pochádzajú na juhu z kmeňov Eve na severe z kmeňov Grussi. Bielych Európanov býva v Togo 1.300.

Hlavný význam Toga je rolnícky. Vyváža sa odtiaľ kaka, bavlnu, kokosové orechy, kukuricu, proso, rýžu a burské orešky. Nevyužitým bohatstvom zeme je železná ruda, ktorú primitívny spôsobom vytápa sa v okoli Sokote Akluto. Doprava je odkázaná na 470 km železníc a 4.200 km hradskej.

Republika Togo sa nachádza medzi Ghanou a Dahomeym. Jej úzke pásma tiahne sa nad Atlantickým oceánom. Severná časť krajiny (hraničí s Volhou) je ešte pokrytá nepreskúmaným pralesom.

Do 40-tych rokov minulého storočia Európa nemala záujem o túto krajinu. Iba keď asi pred 120-tymi rokmi na toto územie začali prenikať nemeckí misiónari a neskôr aj nemečki obchodníci. V roku 1884 zmluvou uzavretou medzi kráľom Toga Mlapom III a Nemeckom, Togo stalo sa nemeckým protektorátom — ktorým bol až do roku 1914, keď vo výsledku I. Svetovej vojny prenikli do tejto kolónie britské a francúzske vojenské jednotky. V roku 1920 Spoločnosť Národov rozdelila Togo medzi Francúzsko a Anglicko.

Západná časť Toga nachádzajúca sa pod britskou správou, pridelená bola v roku 1957 Ghane, francúzska časť po II. Svetovej vojne bola daná pod patronát Organizácie spojených národov. Pod nátlakom obyvateľstva, ktorého národnostné povedomie začalo sa prebúdzať, Francúzsko v snahe obmedziť hnutie za nezávislosť vyhlásilo v 1956 roku autonómiu tohto územia, a ústavou z roku 1958 zviazalo Togo s Francúzskou Uniou. OSN odmielo návrhy Francúzsku a na žiadost viacerých krajín na územie Toga bola vyslaná mimoriadna komisia OSN, ktorej úlohou bola preskúmať životné podmienky tejto krajiny. 14.11.1958 na doporučenie tejto komisie, OSN schválilo uznesenie priznanie Togu v roku 1960 nezávislosti.

V boji o nezávislosť Toga významnú úlohu odohral terajší predseda vlády Sylvanus Epifanio Olympia. Život tohto 58-ročného vodec Toga bol veľmi búrlivý. Navštievoval nemecké a francúzske školy. Ukončil Vysokú školu hospodárskych a politických vied v Londýne, kde získal aj doktorát. Neskôr začal svoju kariéru, ako úradník Britskej vývoznej firmy v Nigérii. Ghane a nakopec v Lomé, hlavnom meste Toga. Bol jedným zo zakladateľov v roku 1941 Výboru jednoty Toga, ktorého cieľom bolo oslobodenie krajiny. Za svoju činnosť povzbudenia celonárodného hnutia, dostał sa do francúzskeho koncentračného tábora. Po skončení II. Svetovej vojny, Olympia pokračuje v boji za oslobodenie Toga. Pre veľkú popularitu, ktorú si Olympia získal, francúzska vláda nesmejúc podniknúť drastické opatrenia proti nemu, pokúsila sa získať mladého vodecu iným spôsobom a tým odstrániť ho od Výboru jednoty krajiny. Ponúkli Olympiaho miesto riaditeľa v podniku, v ktorom bol zamestnaný ako úradník. Ocitol sa pred dilemom, alebo dostane vysoký plat a stratí dôveru ľudu, alebo strati prácu. On však neváhal ponechať prácu a úplne sa venoval boji svojho národa. Francúzska správa nebola s tým spokojná a snažila sa zničiť Olympia žalujúc ho zato, že vraj pred daňovými úradmi tajil svoje príjmy. Olympia bol odsúdený na 5 miliónov frankov pokutu a zbavený na 5 rokov občianskych práv. Rozsudkom zbavenia občianskych práv, Francúzci chceli znemožniť politickú činnosť Olympia a znemožniť získanie kandidatúry v blížiacich sa voľbách. Prevedené — pod kontrolou OSN priniesli úplné víťazstvo Togu, a Sylvanus Olympia stal sa prvým občanom.

...Dňa 21. júna t.r. konalo sa v Plenárnom UV PZPR venované otázke investícii v rokoch 1961–65. 26
Otávaci prejav prednesol L. Ča-jomnik UV PZPR Władysław Gomułka.

...Americký priemyselník p. Cyrus Eaton s manželkou navštívil Poľsko. 50

...Následkom zemetrasenia v Chile okolo 12.000 tisíc osôb bolo zabitych.

...V Argentine bol chýtený a dopravený do Izraela hitlerovský zločinec Adolf Eichmann, ktorý je vinný smrti 5.000.000 miliónov Číndov.

...V Poznani konal sa XXIX Medzinárodný veľtrh.

...Dňa 16. júna t.r. japonská Rada ministrov na mimoriadnej schôdzi rozhodla sa odvolať pozvanie prezidenta USA Eisenhowera, nakoľko nie je v stave zaručiť mu bezpečnosť.

...V Bukurešti konal sa III. Sjazd Robotníckej strany Rumunska.

...23. júna t.r. skončil sa školský rok, 6.000.000 poľských mládežníkov započalo prázdniny.

...Dňa 12. júna t.r. konala sa vo Varšave tradičná „Československá nedela“.

...Dňa 22. júna t.r. americká vojenská letecká základňa v Cap Canaveral vystrelila 2-stupňovú raketu „THOR ABLE“ s dvomi satelitmi.

...Poľsko navštívila vládna delegácia Kuby.

...Najväčšia loď vybudovaná v poľských lodeniciach o výtlaku 19 tisíc ton bola spustená na vodu. Je to nielen najväčšia loď, ale vôbec prvá cisternová loď vybudovaná v Poľsku.

...Tlačový departament Ministerstva zahraničných vecí Sovietskeho svazu premietol v Moskve pre zahraničných novinárov tam akreditovaných, dokumentárny film o dobytí Reichstagu. V jednej zo scén filmu ukazovali posmrtnú fotografiu Adolfa Hitlera. Túto fotografiu našli pri poriadkovaniu štátneho filmového archívu SSSR.

...Poľský minister zahraničných vecí Adam Rapacki navštívil Dánsko. 26

...13. mája bol dosiahnutý siedmy v poradí, čo sa týka výšky, VI
na svete, vrchol hory Dhaulagiri v Indii. Výška hory je 8.172 m.

...Sovietsky sväz dal otcovi amerického letca Powersa, zostreleného raketou nad SSSR vstupné vízum na návštavu syna. 60

PÄTNÁST ROKOV SLOBODNEJ ORAVY

22. mája konala sa na Orave veľkolepá slávnosť. Početne zhromaždení obyvateľia slávili XV. výročie oslobodenia Oravy hrdinskou Červenou armádou. Na slávnosti sa zúčastnili: sovietsky konzul z Krakowa, predstavitelia Spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku a okresní činitelia. V závere slávnosti vystúpili ľudové súbory piesni a tancov a nowotarský Aeroklub predviedol ukážky svojich cvičení.

ZAPOJIŤ SA DO VŠETKÝCH ZÁLEŽÍ

NAŠA KONZULTÁCIA

Už sme veľa na stlpcoch tlače ústrednej i menšinovej (národnostnej) písali o úspechoch Spoločnosti v práci kultúrnej a výchovnej. Ak by sme ale položili na váhu čo už robíme a to čo nerobíme, alebo robíme ešte nedokonale, akoste by prevážila miska s nedostatkami.

Mierové súťaženie medzi socializmom a kapitalizmom sa rozhodne predovšetkým na poli ekonomickej. Povinnosťou všetkých organizácií a teda včítane Spoločnosti národnostných ich aktív a členov je teda priniesť svoj príspevok ku výťasťu socializmu.

Ak by sme v tomto mieste neuvažovali o medzinárodnej situácii, mohli by sme túto úlohu stvárnii do dvoch základných úloh:

1. Zapojiť sa do všetkých záležostí dediny a celého štátu, hovorí a živým, presvedčivým spôsobom objasňovať hospodársku politiku strany a vlády a súčasne budíť nadšenie uskutočniť úlohy 7-ročného plánu.

2. Ukazovať pracujúcim masám akým spôsobom — vďaka svojej každodennej práci — prispievajú k vyriešeniu jednotlivých otázok 7-ročného plánu.

Ako vieme III. Sjazd našej strany postavil pred ľud presné úlohy na obdo-

bie do roku 1965. Tieto úlohy povedú k zvýšeniu priemyselnej výroby o 80% a výroby poľnohospodárskej o 30%. Tieto úlohy má splniť robotnícka trieda a rolníci. Naša strana trvá na zásade zväzku robotnícko-rolníckeho. Rolník i robotník bez rozdielu národnostnej príslušnosti sú silou, ktorá buduje nový život, nové zriadenie.

Naša strana chráni zväzok robotníkov a rolníkov ako zrenie oka. Bojuje proti akýmkoľvek pokusom rozdeľovania a rozširovania pracujúcich či z pozícií spoločenských či národnostných.

Tisice rolníkov spomedzi národnostných menšíns zasadá v národných výrobroch (Rady národných), sú členmi vedenia „Kólek rolníckych“ (Roľníckych krúžkov) a iných hospodárskych organizácií. V ľudovom štáte je to formou účasti pri riadení krajiny.

PRESTAVBA DEDINY.

Menšiny ukrajinské, bieloruské, lietavské, Čechov a Slovákov a častočne aj ruské považujú za hlavný úsek svojej práce dedinu.

Pred necelým rokom strana predložila koncepciu roľníckych krúžkov. V čom spočíva podstata roľníckych

krúžkov? Môžeme to povedať celkom stručne: úlohou roľníckych krúžkov je predovšetkým vzrast poľnohospodárskej výroby.

Ako splníme túto úlohu?

Prvého januára 1960 jestvovalo z celkového počtu 40.857 dedín vyše 21.000 „Roľníckych krúžkov“. To je v 52% dedín. Zdržujú 574 tisíc rolníkov. Najvyšší percentuálny podiel vykazujú kraje: katowický (83,3), krakovský (74,8), gdaňský (69,5), bydgoszczský (69), rzeszowský (67,6) percent.

Pomerne nízky ukazovateľ majú kraje: bialostocký, warszawský, wrocławský, koszaliński. V týchto krajoch roľnícke krúžky sú asi v 40% dedín.

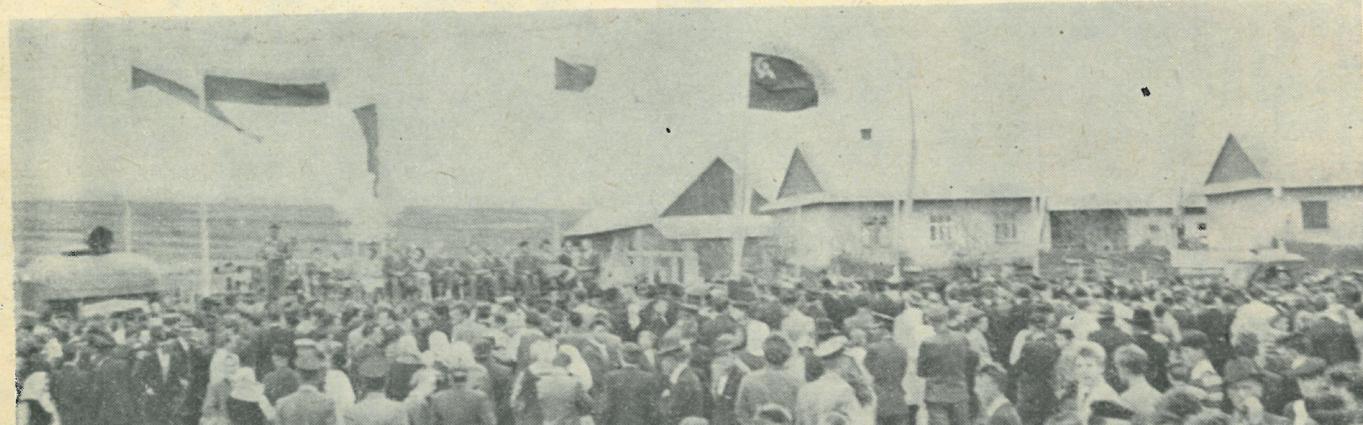
Strana neskrýva svoj program, ktorý obsahuje bod o prestavbe dediny a bod o dobrovoľnosti. Tento program sa nezmienil. Novota spočíva jedine v tom, že traktory, poľnohospodárske stroje sú spoločným vlastníctvom krúžku, pracujú na individuálnych hospodársstvach. Rolníci sami rozhodnú, kedy nastane dobrovoľné spájanie ich roľníck.

Rolníci to chápú čoraz viacej. Nás aktív to vysvetľuje stále správnejšie. A máme tiež určité úspechy.

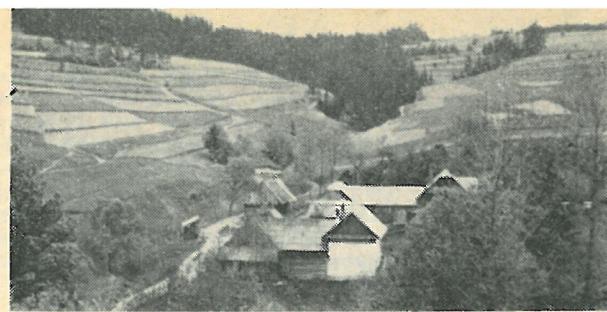
Prirodzene je ešte veľa odporu, ktorého príčinou je nedostatočná práca nášho aktív. V niektorých okresoch vedú pravicové živly usilovnú agitáciu proti roľníckym krúžkom, pokúšajú sa o zastraňovanie a vyhrážky na adresu aktív a pracovníkov PZKR.

Doterajší boj proti tejto propagande zdáľka nedostačuje, o čom svedčí medziiný fakt, že mnoho aktivistov sa do tejto práce nezapojilo. Napríklad „Zarządy Głównego Towarzystwa“ a ich organizácie v teréne nemajú celkový prehľad o priebehu prác v roľníckych krúžkov v tých skupinach občanstva, uprostred ktorých pracujú. Koľko gazdov z oblastí ukrajinských, bieloruských, litewských, slovenských i ruských vstúpilo do roľníckych krúžkov, koľko nie a prečo? Ako pracuje nepriateľ v týchto strediskách, atď.

V roľníckych krúžkoch máme rôzne pomery. Jedny oznamili, že cheú zakúpili stroje, ale iné nie. V mnohých krúžkoch zhromažďujú viastné prostriedky. Niektoré krúžky zoobecili tie prostriedky a zakúpili stroje, alebo čakajú na ich dodanie. Ale sú tiež krúžky, ktoré budú vôbec vlastné prostriedky nezhromažďujú, alebo zhromažďujú v malej mieri.

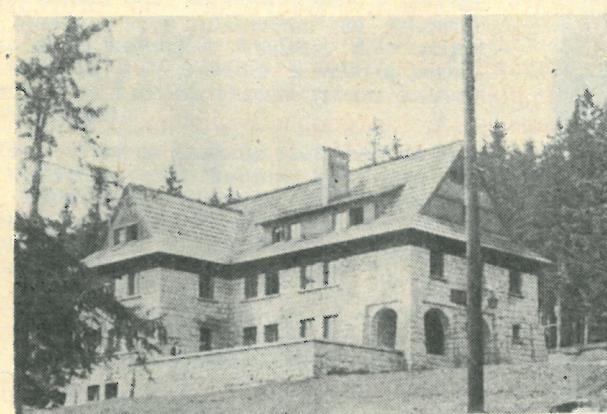
OTWÓRZMY DRZWI

Fragment peknej spišskej dedinky Czarnej Góry

Nová pošta v Bukovine Tatrzańskiej w poslednom štadiu výstavby

Harcerské rekreačné stredisko v Glodówke

Už zanedlho nás povedie nová, pekná cesta k Morskému Oku

TOSTÍ DEDINY A CELEHO ŠTÁTU

Spoločnosti majú mať prehľad ako spomnené záležitosti v krúžkoch, na ktorých území (oblasti) prevádzajú svoju kultúrno - osvetovú prácu.

Roľnícke krúžky už dosiahli veľa úspechov, ale čaká ich aj riešenie mnohých úloh, ako o tom hovorí generálny tajomník Ústredia Roľníckych krúžkov (PZPR) súdruh Bodalski.

"Vidime veľké možnosti rozvoja výroby získaním uvedomelých, pokrokových gázodov do krúžkov. Chceme, aby ako predsedovia krúžkov radili susedom, delili sa svojimi schopnosťami.

Predsedca krúžku má mať kvalifikáciu riaditeľa neveľkého závodu. V krátkej dobe bude mať pod svojim vedením súpravu strojov, nejakú výrobnu stavebných materiálov, spoločne obhospodarovanú „reszátku“. Musí to byť „chlap na mieste“.

Takisto kladieme veľké požiadavky na skupinu traktoristov. Preškolili sme už 4 tisíc osôb. Tohto roku potrebujeme celkom okolo 12 tisíc traktoristov.

Potrebuje niekoľko tisíc kováčov, zámočníkov a mechanikov na zabezpečenie možnosti opravy strojov. S tým budú azda väčšie fažnosti, než so školením traktoristov. Takisto nebude ľahko najst ľudí, ktorí dostatočne ov-

ládajú znalosti o vedení účtovníctva krúžkov“.

To sú úlohy, ktorými sa majú interovať Spoločnosti a pri ktorých riešení neraz môžu pomáhať.

Zoberme napríklad Státny pôdný fond (Państwowy Fundusz Ziemi). Ak nie sú pozemky PFZ obrábané, alebo sú obrábané na divoko, bez zmluvy, alebo exploatované nehospodárne (rabunkovo), môžu a majú byť odovzdané roľníckym krúžkom. Ide o výnos zo stoviek tisícov hektárov. Táto nadvýroba môže vplývať na zníženie našich fažností medziiným vo veci krmovinárskej základnej. Mimo toho môže byť práca na pozemkoch PFZ prameňom príjmov krúžkov, môže prispieť na získanie prostriedkov, ktoré použijú na rôzne užitočné ciele, bez čerpania z Fondu rozvoja poľnohospodárstva (FRR).

Aktív Spoločnosti má hovoriť o týchto úlohach v svojich národnostných skupinách a presvedčať do spoločnej práce na týchto pozemkoch.

Krúžky prevzali do obrábania vyše 24000 ha v kraji olsztyńskim. V kraji zielonogórskom dodnes prevzalo 83 krúžkov vyše 26000 ha, v kraji wrocławskom činí celková plocha pôdy prevzatej krúžkami z PFZ vyše 20000 ha.

Zakopane ze względu na swe walory topograficzne i zagospodarowanie stało się od kilku lat bardzo popularnym i licznie odwiedzanym przez turystów miastem. Przyjeżdża tu zwłaszcza w sezonie letnim, tysiące wycieczek i turystów indywidualnych z całego niemal kraju. Choć plany przewidują rozwój tej miejscowości i okolic — budowę nowych, a także adaptację istniejących obiektów dla celów wypoczynkowo-turystycznych — przeciętna kieszka turysty nie wytrzymuje cen, jakie obowiązują w Zakopanem, nastawionym zresztą na ten sposób zdobywania finansów.

Bardzo charakterystyczne i wymowne są w tym wypadku cyfry: oto jak wynika z zestawień statystycznych i obliczeń ekonomistów, Zakopane — co tu ukrywać — jest zbyt drogie i dlatego ostatnie sezony turystyczne pod Giewontem odbyły się niekorzystnie dla... kieszeni miasta. Po prostu było tam pusto. Nie zdziwi nas to, gdy posłużymy się matematyką: herbatka — w Sopocie za 2 zł, Krynicy — 3,35 zł, Zakopanem — 4,25 zł (na Gubalówce). Kotlet schabowy w Sopocie — 14 zł, Zakopanem — 14,10 zł, przy czym jest tu aż... 6 restauracji kat. S („Specjalna“). Dorożki: podczas, gdy w Szklarskiej Porębie, czy Wiśle płaci się za kurs 25–30 zł, w Zakopanem dorożkarze żądają nieraz dwukrotnie więcej za taką samą odległość.

Ceny miejsc noclegowych wynajmowanych prywatnie są różne, ale np. w pełni sezonu płaci się nawet 40 zł i więcej!

Coraz więcej osób, pragnących spędzić urlop w górach wybiera się więc do mniejszych miejscowości, w których jest i świeże powietrze, są piękne widoki, i utrzymanie tańsze. Powiat Nowy Sącz już dawno zrozumiał, że eleganckie hotele, podawanie dań obiadowych w paterach itp. — są nie do przyjęcia dla kieszeni pracownika, zbierającego przez cały rok pieniądze na to, aby coś zwiedzić, lub wypocząć. I dlatego tamtejsi aktywiści postanowili adoptować małe wsie górskie dla celów wypoczynkowo-turystycznych, stwarzając tym samym ludziom pracy możliwości godziwego wypoczynku bez zdzierania z nich skóry. Po prostu gospodarze wiejscy zaczeli się zastanawiać, czy w ich domach nie można by przemebłować tego o ewego; urządzić tak kuchni, aby mogli na niej gotować w lecie goście z miasta; dostarczyć im bezpośrednio mleka, masła, drobiu itp. I „eksperyment“ udał się! coraz więcej letników przyjeżdża do pow. Nowy Sącz (nad Jezioro Rożnowskie, w rejony Piwniczną, Muszyny, Żegiestowa, Grybową i in.), zwłaszcza w urocze doliny Popradu i Dunajca — i czują się tam świetnie, tym bardziej, że tamtejsze władze wytypowały nawet miejsca na miasteczka campingowe (domki składane) i namioty.

* * *

Analizując ruch wypoczynkowo-turystyczny na terenie województwa krakowskiego, stwierdzi trzeba, że najuboższe pod tym względem rejon, to Spisz i Orava — rejon przepiękne krajobrazowo, zamieszkiwane przez lud spokojny, gospodarny i pracowy, w tym także przez Słowaków. Budowa szkół, domów kultury, świetlic, bibliotek — to piękna rzecz, ale trzeba na to pieniężny, o które u władz wojewódzkich i powiatowych czasem bardzo trudno.

Wydaje mi się, że ludność zamieszkująca terytoryjny Orawy i Spisza powinna wystąpić za pośrednictwem swych władz zwierzchnich o... aktywizację gospodarczą zamieszkiwanych przez siebie terenów. We własnym interesie i w interesie wspólnym, w tym także świata pracy, który na pewno chętnie odwiedza tamtejsze okolice, gdyby znalazły godziwy wypoczynek w postaci nie tylko krajobrazu, ale i dachu nad głową i pożywienia. Z jednej strony gospodarze rolni mieliby dodatkowy dopływ pieniędzy do kieszeni, z drugiej zetknęliby się z mieszkańcami innych rejonów kraju, co na pewno wpłynęłoby także na dzierżgnięcie wieżów przyjaźni obu narodowości — sławckiej i polskiej.

Jest wprawdzie w projektach budowa wielkiej, nowoczesnej autostrady Śląsk-Podhale przez Żywiecczyzne, powiaty Suchą i Nowy Targ. Zanim to jednak nastąpi (a nastąpić powinno ze względów turystyczno-gospodarczych, gdyż mieszkańców Śląska chętnie odwiedzają Podhale i Tatry) — ludność Orawy powinna zrobić w tym kierunku „pierwszy krok“ i w odpowiedni sposób popularyzować swoje tereny i ich walory klimatyczno-wypoczynkowe.

Jak sobie wyobrażamy te popularyzację terytorium np. pod Babią Górą? Trzeba po prostu nawiązać współpracę w tej dziedzinie z Funduszem Wczasów Pracowniczych i Spółdzielnią Turystyczno-Wypoczynkową „Gromada“ (siedziba w Warszawie!), które to instytucje mają możliwości kierowania na tzw. wczasy turystyczne i wczasy „pod gruszą“ ludzi, szukających w czasie urlopu ciszy i spokoju — jednym słowem wypoczynku na wsi. Nie wszystkim jednak odpowiadają warunki pobytu w uzdrowiskach z prawdziwego zdarzenia, zwłaszcza, jeżeli stan zdrowia letnika, tego nie wymaga. Nie wszyscy też szukają rozywek w rodzinnych dancingach w zakopiańskiej „Watrze“, demonstrowania modnych strojów letniskowych, czy nawiązywania wątpliwej jakości stosunków towarzyskich. Wielu, wielu nam ludziom pracy, wystarcza „sielska – anielska“ cisza na wsi, — spooglądanie na odległe szczyty Tatr, czy Pienin, zbieranie malin, czy grzybów, lub też spacery w okolicy.

Piękną, słoneczną Orawą ma wszelkie warunki po temu, by stać się ośrodkiem wypoczynku. Nadtyle łączy ją z Krakowem — najbliższym i bardzo ważnym węzłem komunikacyjnym i ośrodkiem miejskim — doskonala szosa, rozwidlająca się w Chabówce. Szosa właściwie mało eksploatowana przez turystów, którzy — wiedząc, że na Orawie nie pomyślało jeszcze o ich przyjęciu — podążają w stronę Zakopanego, czy Szczawnicy, pozostawiając tam wiele pieniędzy za nie zawsze odpowiadające ich wymogom usługi.

Jednym słowem — na Orawie trzeba otworzyć szeroko wszystkie „drzwi i okna“ na przyjęcie turystów. Oczywiście, wpierw trzeba się do tego nieco przygotować i nie traktować z góry owych przemian, jako „wór złota“ (turyści), z którego czerpać można garścią. Trzeba pamiętać, że turysta, czy letnik, to człowiek szukający piękna, wypoczynku... i zapewnionego wyżywienia. I że za te usługi nie może on być w czasie swego urlopu torpedowany wygórowanymi stawkami.

A. LEWICKA

NAŠA KONZULTÁCIA

Sumy na investície na dedine nachádzajú sa v 3,5 miliónu vrecák. A tými ľahko disponoval.

Pokial ide o robotnícku triedu, o ľudí pracujúcich, ktorí žijú zo mzdrového fondu, u tých môže štát lubovoľne regulovať ich kúpnu silu v súlade s plánom. Naproti tomu, pokial ide o plánovité určenie spotrebiteľskej úrovne rolníkov, takýchto možností nict. Sedliak má jedinú položku výdavkov, z ktorej vydáva na investície i na spotrebu.

Štát umožňuje mu získanie príjmov, ale on určuje tieto v tej či onej forme na spotrebu... bude kupovať motocykle, domáce zariadenia, iné predmety spotrebiteľského charakteru. Ak má postaviť pre hospodárstvo potrebnú maštaľ, povie si: „s tým počkám, postavím radšej chalupu“.

Byty sú na dedine potrebné, o tom nict sporu. Ale bytová výstavba to sú investičné náklady, ktoré majú charakter spotrebny.

Co znamenajú investície na zniženie poľnohospodárskej výroby? Znamená to investície na novodobej úrovni, a teda predovšetkým mechanizáciu poľnohospodárstva. Netreba vysvetľovať, že iba nepatrňá čiastka, najbohatšia časť

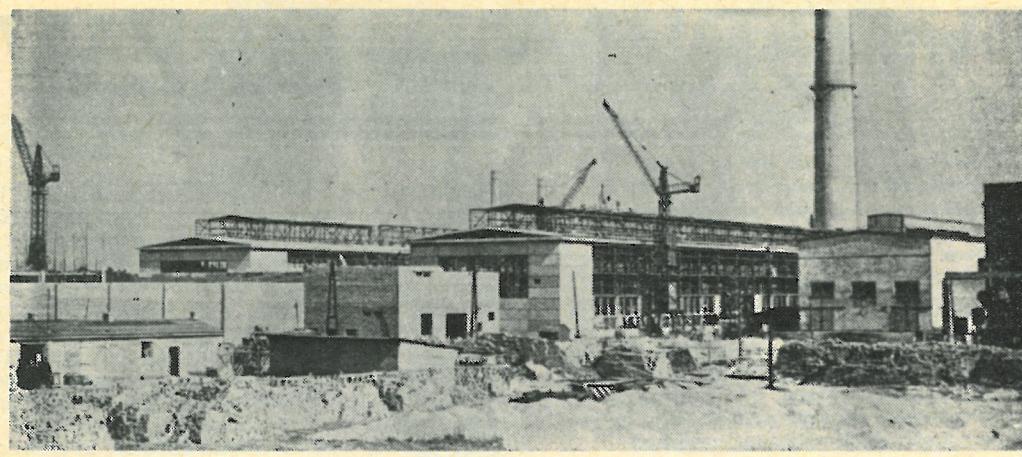
Mnoho roľníckych krúžkov v podhorianských okresoch prevzalo wysokohorské pašienky pre spoločné stáda (Bystrzyca — 100 ha, Walbrzych 365 ha, Kamienna Góra — 100 ha).

V szczecinskom kraji prijalo 23 krúžkov užnesenie o spoločnom pasení dobytka a prevzali 2 tisíce kusov dobytka z Przedsiębiorstwa Obrót Zwierzętami Rzeźnymi na výkrm. Časť krúžkov sa rozhodla zvýšić krmowinovú základňu rozhodnutím o pestovaní kukurice. Tak napríklad v opolskom kraji sa zatial rozhodli obsiać kukurcou 900 ha. V kraji koszalińskom propagują roľnícke krúžky heslo: „každý roľník pestuje 10 árov kukurice“.

INVESTÍCIE A ICH SMER.

Podľa odhadovaných prepočtov sme predpokladali — hovoril súdruh Gomułka na I. celoštátnom sjazde Svazu roľníckych kružkov (ZKR) — že v priebehu 7 rokov má dedina investovať z vlastných prostriedkov asi 80 miliárd złotych. Táto čiastka je v rukách 3,5 milióna roľníckych hospodárov. Všetky štátne investície, ktoré investujeme do priemyslu, nachodia sa v jednom vrecku. Tými ľahko disponovať.

(pokračovanie na str. 4)

A PŘECE HLINÍK

Když byl před pěti léty vyroběn ve Skavíně první slévárenský hliník, proslový, připitky a novinářské bleskovky doprovázely tento historický fakt. Plývalo se chválou a uznaním a „novokřtěnci“ byla předpovídána velká budoucnost.

Ale brzy se mladá, vyrůstající z plenek výroba hliníku setkávala s výčtkami, že stavba slévárny byla omylem, že výroba hliníku v Polsku je neúnosná, že by bylo nejlépe výrobu zastavit. Proti vní ukazovali hlavně na skutečnost, že v Polsku není bauxit — základní surovinu pro výrobu hliníku. Využití zastaralých elektráren, nevhodného vzhledem k stálemu nedostatku elektrického proudu, zdražovalo výrobu hliníku, poněvadž na výrobu jedné tuny tohoto kovu je potřeba asi 18.000 kWh.

Proslýchá se, že když vyrůcholila krize na Suezském průplavu a následkem toho ceny uhlí výrazně stoupaly, byly vypočteny výrobní náklady (a samozřejmě se také započítalo využití zastaralých elektráren) a dokázalo se, že výrobní cena hliníku v Polsku je o 20% vyšší než prodejní cena hliníku na světovém trhu.

Avšak suezská krize skončila, cena uhlí je opět nízká a naše elektrárny pracují stále levněji. Spotřeba hliníku, jak to názorně ukazuje křivka světové spotřeby, stále vzrůstá.

Tento kov, přesto, že má silného protivníka v umělých hmotách, nedosáhl ještě vrcholku své krátké ale závratné rychlé kariéry. V řadě lehkých kovů je hliník, na prvním místě, pokud se týká

výroby a stejně jako ocel nachází uplatnění v mnoha průmyslových odvětvích.

Výroba hliníku v r. 1937 — 1955 vzrostla více než šestkrát. Neméně velkorysý ukáže se tento růst v budoucnosti. Podle výpočtů, kapacita sléváren dosáhne asi 6 milionů tun hliníku v r. 1961, 8 milionů v r. 1965, a dokonce 25 milionů v r. 1957.

Největší rozmach ve výrobě hliníku byl zaznamenán v SSSR, USA, Francii, NRF, Kanadě a NDR. V těchto státech, kromě Kanady, vzrostla dvojnásobně výroba hliníku od r. 1950 do r. 1955.

A jak vypadá situace v Polsku? Spotřeba ocele na osobu vzrostla u nás v r. 1955 — 1960 ze 162 kg na 230 kg. Průměrný vzrost výroby hliníku od r. 1955 do r. 1958 činí 4,1%, zatím co v měřítku světovém 14,5% a na osobu v Polsku připadá z toho celé světové výroby 61%.

Mnohá naše průmyslová odvětví vůbec nedovedou hliník používat. V mnoha státech se např. vyrábějí hliníkové okenní rámy a jiné prefabrikáty, a u nás, přesto, že dřevo se stává surovinou stále více deficitovou, hliník ve stavitelství je hodbou daleké budoucnosti. Neumíme prostě využít dobrých vlastností tohoto kovu, např. konstrukce foliových obalů, hliníkové záchranné čluny — nejvíce žádané obchodními zástupci — dovážejí naše loděnice z Anglie.

Nejen konzervatismus, ale hlavně nedostatek, vysvětluje tak nepatrné používání hliníku u nás. Naše vlastní výroba (22.746 tun v r. 1958) nemůže stačit poptávce. Hliník tedy dovážíme a to

hlavně z Norska, Rakouska a Jugoslávie.

Ve srovnání s podanými faktami prostředí není „neúnosná výroba hliníku“, zvláště, že spotřeba stále vzrůstá a ve výpočtech byla učiněna chyba. Výpočty totiž byly provedeny na základě vysoké ceny uhlí, což bylo úkazem přechodným, za pomocí ukazatelů neekonomických elektráren.

Tedy slovo „neúnosnost“ ve výrobě hliníku už neplatí, ale bohužel jeho špatný vliv na plánování a rozvoj tohoto průmyslového odvětví pozorujeme ještě dnes. Podrobná analýza ukázala, že výroba hliníku u nás dosáhla evropské úrovně a vítězně zdolala všechny technické a organizační překážky. Plánovaná kapacita Skaviny je nejenom dosažena ale i překročena.

Slévárna ve Skavíně vydělává na každě tuně čisté 2 tisíce zlatých. V devizách je to asi 134 dolarů. Kdybychom využáli hliník, mohli bychom vydělávat 1 dolar za 19 zlatých. Je tedy zisk na hliníku velmi vysoký, neboť na jiných využívaných výrobcích, kromě uhlí, získáváme 1 dolar až za 28,40 zlatých.

Jestliže se uskuteční výstavba slévárny a podaří se nám její druhou část zapojit do výroby, snížíme provozní náklad 1 tuny hliníku o tisíc zlatých.

Předpokládáme, že výstavba slévárny bude stát asi 250 milionů zlatých. Tato suma bude umožnena za tři a půl roku. Hliník bude pramenem stálého příjmu státní pokladny, jeho výroba u nás je tedy výnosná. Proto by se mělo toto mimo průmyslovému odvětví věnovat více péče a pozornosti.

MACHOVSKÝ SÍROVÝ KOMBINÁT

Pred rokom tu bolo len prázdné blatisté pole. V máji 1959 r. na stavbu prišli prvé čaty. Ešte dnes možno stratiť topánky v tol'kom blate... Lebo len teraz buduje sa cesty. Ale napriek tomu sú už dostavané prvé objekty Machovského chemického kombinátu. Pracujú už dielne, montujú sa stroje a výrobné zariadenia v prvých oddeleniach: v oddelení preplakovania vodou a rafinácie sírovej rudy ako aj elektrického zariadenia.

Brigády „Mostostalu“ končia už stavbu prvých objektov, tzv. I. etapy kombinátu. V priebehu roku boli postavené konštrukcie o váhe viac ako 2 tisíc ton. Boli inštalované stroje a zariadenia o tej istej váhe. V oddelení čistenia rudy vodou sklia teraz okná. V oddelení rafinácie — ocel'ová konštrukcia je ukončená, strecha položená, zapojené sú prvé stroje.

Z Piaseczna, z bane ležiacej po druhej strane rieky Visly, naproti kombinátu, novopostaveným mostom odvážajú vagóny rudy do veľkých vzdialenosí. Ich cesta vede do Dolného Sliezska, do chemických závodov v Ogorzelcu. Tam z rudy fažia prvé tony pol'skej síry. Ale už zanedlho tie ďaleké cesty cez pol Pol'ska budú nepotrebné. 22. júla — ako sl'ubuje osadenstvo „MOSTOSTALU“ — má byť odovzdaný do prevádzky prvý výrobný objekt machovského kombinátu: premývanie rudy vodou. Započne prácu skôr, ako to bolo plánované. Skôr tiež začne prácu oddelenie rafinácie — z ktorého v budúcom roku máme obdržať okolo 100—130 ton čistej síry. Rafinéria má byť ukončená v októbri t.r.

V budúcom roku, ako sl'ubuje „MOSTOSTAL“ budú odovzdané do prevádzky — medziiným výroba kyseliny sírovej a superfosfátu. Z Machovského kombinátu v nedalekej budúnosti obdrží naše pol'nohospodárstvo viac ako milión ton umelých hnojív.

Popri budove závodu, budujú sa hned aj odpadové filtre. Do Visly nebude odtekat voda, ktorá by mala škodlivé zloženie. Od začiatku mysleli o tom, takže rybám nehrozí „sírová choroba“. Odpady, ktoré vzniknú počas čistenia rudy — poslúžia, ako surovina o.i. na výrobu stavebných materiálov.

„MOSTOSTAL“ a odborníci z ČSR montujú v Piaseczne jeden z najväčších v Európe mechanických bágrov o váhe viac ako 1.000 ton. Tento báger bude môcť vyťažiť okolo 1.000 ton rudy denne. Bude odovzdaný do prevádzky v októbri t.r. — v budúcom roku bude v Piaseczne inštalovaný ešte jeden takýto báger.

V Tarnobrzegu — v „hlavnom meste síry“ v mestečku položenom niekoľko kilometrov od Machovského kombinátu, odovzdali už do úžitku prvú obytnú štvrt farebných domov pracovníkom kombinátu. Ešte tu nie je dostatok bytov, ale behom 3—4 rokov v Tarnobrzegu bude vybudovaná celá moderná štvrt — väčšia ako je teraz mesto.

ZAPOJIT SA DO VŠETKÝCH ZÁLEŽÍ

NAŠA KONZULTÁCIA

(pokračovanie zo str. 3)

rolnictva disponuje prostriedkami, ktoré dovoľujú mechanizovať ich gazdovstvá. Naproti tomu obrovská väčšina dediny nemá možnosť individuálnej mechanizácie svojich hospodárstiev.

Tu vznikla myšlienka o Fonde rozvoja rolnictva (FRR). Aktív národnostných Spoločností musí teda venovať veľa úsilia pri objasňovaní vo svojich národnostných skupinách rolníkom nechápajúcim alebo zvádzaným reakčnými živlami, že mechanizácia je jediným prostriedkom zvýšenia produktivity práce. Treba poukazovať na príklade, kde sedliakov v rolníckych krúžkoch zaujmajú také úlohy, ako mechanizácia a rolnícka osvetu, výstavy, súťaže, semenárstvo, organizovanie boja s burinou a škodcami rastlín. Ale tiež spoločné hospodárenie na veľkých lánoch lúčnych, zlepšovanie práce vodohospodárských družstiev, pestovanie rastlín motýlkvetých (strukovín) a kukurice, spoločný nákup hnojív, semien, sadenie atď.

Treba mať neustále na zreteli, že otázka rastu poľnohospodárskej výroby je v Poľsku jednou z najzávažnejších úloh, ale tiež úloh najdôležitejších, úloh rozvoja národného hospodárstva.

„Nemôžeme udržiavať poľnohospodárstvo — povedal súdruh Gomulka — na tej úrovni, na ktorej sa teraz nachádza, ktoré pri terajších zastaraných, tradičných spôsoboch práce na poliach nemá ďalších možností zvýšenia výroby. Neklameme sa — nemá. Určitá hranica bola dosiahnutá. Roľník pracuje veľa, roľník pracuje fažko, na druhé strane zase výsledky jeho práce sú malé, nepomerne malé. Neraz sa ľudia odvolačujú s obdivom napríklad na poľnohospodárstvo americké. Ale či viete, že jeden zamestnanec pracujúci v americkom poľnohospodárstve produkuje toľko, že živí okolo 30 iných ľudí?

A u nás súdruhovia? V pomere k celkovému počtu osôb činných v krajinе máme v poľnohospodárstve zamestnancov okolo 40%. A výsledok? Nemáme dostatok vlastného chleba, nepostačuje nám potravín, musíme ich dovážať.

Ak máme siahnuť znova na cudzí príklad, teda v americkej poľnohospodárstve na sejbu, obrábanie, zber, výmlat alebo silážovanie na 1 ha kukurice treba 3—4 pracovné dni. V Sovietskom svase v súčasnosti už obrábajú 100 ha priestor posiaty kukuricou iba dvaja ľudia. Vďaka čomu je toto možné? Vďaka mechanizácii poľnohospo-

dárstva. Stroj pracuje namiesto človeka. Ľovek riadi stroje, ktoré zastávajú fažkú prácu množstva ľudí. Žijeme v storočí rozvoja techniky, v storočí meziplanetárnych rakiet a sputníkov — a čo my? My ešte sejeme rukou z plachty. Chceme pozdvihnuť našu materiálnu úroveň. Chceme zvýšiť kultúrnu úroveň dediny a celého národa: lepšie žiť. Ale na to, aby sme lepšie žili treba viac výrobif, produktívnejšie pracovať, kráčať s pokrokom, s technikou, vývinom, porušiť zlé tradície a zapojiť sa do novejho svetového prúdu.

Bol som na dovolenke v Bulharsku — vraví súdruh Gomulka — Bulharsko, to je predovšetkým kraj rolnícky, krajina už na 100 percent skolektivizovaná. Myslite si, že tam sú roľníci, než roľník nás? To je taký istý roľník, taký istý človek, ako nás. Odlišné sú iba tradície. Bulharský roľník presvedčil sa skôr, že cesta družstevná je veľmi dobrá. Naša poľská dedina, nás poľský roľník môžu mnohú závidieť malému Bulharsku, donedávna nespriemyselnému a teraz rozvíjajúcemu svoj priemysel. Tretina domov bulharskej dediny sú novostavby. Stát nedáva na to ani groša úveru. Sedliaci stavajú sami. Odkaď

berú prostriedky? Azda sa im viedie tak dobre? Rozprával som s nimi. Ich domy, to nie sú žiadne klietky. Sú to domy 5—6 izbové, murované, kryté škrdlícou, s priestrannými pivnicami. Pýtal som sa, koľko to stojí. Viac-menej rok, polročia roka práce rolníka a jeho rodiny vo výrobnom družstve. A či je taký vysoký zárobok? Nie, ešte nie je vysoký; priemerná jednotka čini niečo više 20 leva. Teda v čom to väzí? Medzi rolníkmi vládne pocit spolupatričnosti, v družstve sú stavebné brigády, pomáhajú si nazvájom, nikoho netreba o to prosiť. Vyplýva to z vnútorného pocitu, aj z vlastného záujmu. Každý si páli stavebný materiál, kupuje iba to, čo nemôže sám urobiť, ako napríklad drevo, kovanie atď. Všetko ostatné vyrába doma. Keď jeden stavia, celá brigáda mu pomáha. Tvoria všetci spoločne. Tak to vyzerá u našich bratov v Bulharsku.

A Sovietsky sväz? Vidíme veľmi rýchle tempo vzrástu výroby kolchozov, niekoľkonásobný vzrasť výroby mäsa, mlieka, krmoviek. Počnú rokom 1953 vkoľko skolektivizované sovietske poľnohospodárstvo na takú cestu rozvoja, že za niekoľko rokov bude vedúci poľnohospodárstvom na svete. Ta (dokončenie na str. 5)

o zajímavostech výstavy a pozdravil všechny. Dne 22.V.1960 byla slavnostně otevřena výstava KSS ČAS v zřídelním pavilonu lázní Kudova-Zdrój. Lázenští hosté byli poinformováni místním rozhlasem o výstavě a výstavních exponátech, při otváření výstavy zazněla česká hudba v koncertu lázeňského orchestru. Pořad byl zahájen proslovem výtvarníka L. Holuba, který poinformoval diváky

SLOVENSKÁ KERAMIKA A ČESKÉ SKLO

hosty jménem ÚV KSSČaS. A hostů se sešlo mnoho. Přišli krajané s rodinami, přišel místní funkcionáři, přišel také člen CAV dr. Jaromír Jech, který právě v Kudově pracoval nad místními lidovými českými rozprávkami. Ohromný sál se zaplnil lázeňskými hosty, kteří měli jen jedno trápaní — kde je možno koupit nejhezčí exponáty z výstavy. Každému se líbilo něco jiného. Někdo se zamíval do českých skleněných figurek, druhý chtěl nutně koupit uměleckou keramiku a všem se líbila slovenská lidová keramika z Modré.

Velmi se těšíme z úspěchu naší výstavy, tím více, že tato výstava je počátkem celé série podobných výstav na tomto lázeňském terénu. Výhodou je to, že právě v tomto období přichází do lázní mnoho hostů, takže diváků bude opravdu mnoho. V červenci výstava bude přenesena do Okresního domu kultury v Kłodzku, dále přijde do Polanice a do Dušníků. S velkým pochopením nám pomáhá okresní referát kultury PRN Kłodzko.

Tento výstavou zasahuje Společnost do kraje, ve kterém české kulturní vlivy jsou velké. Historicky tu pomáhá hlavně blízkost hranice a současně zájem o to, co se děje v Československu, v braťském a přátelském státu.

W SIERPNIU

OGŁOSIMY LISTĘ NAGRODZONYCH

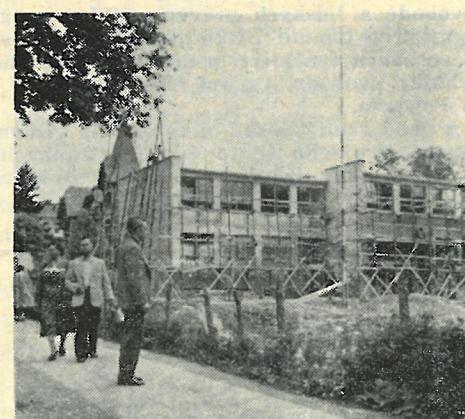
W WIELKIM KONKURSIE „ŻIVOTA“

JUŻ TERAZ ZDOBWAJ PRE-
NUMERATORÓW NA 1961 ROK
— JEŚLI TAKŻE CHCESZ UZY-
SKAĆ CENNE NAGRODY!

KUDOWA ZDRÓJ

Předseda ÚV Spoločnosti Adam Chalupec v rozhovore s Františkom Hackerom predsedom Obvodného výboru v Kudove.

V Kudove Zdroju budují peknú školu Tisicročia.

František Bittnar podpredseda Obvodného výboru Spoločnosti beseduje s predstaviteľmi Ústredného výboru.

TOSTÍ DEDINY A CELEHO ŠTÁTU

ká je skutočnosť. O niekoľko rokov sa každý sceptik o tom presvedčí.

DEDINA A MLÁDEŽ.

Na sjazde rolnických krúžkov veľa hlasov spomenulo otázku útek u mladých z dediny.

Súdruh Gomuľka túto úlohu rozobral takto:

„Predovšetkým nie je pravdou, že uteká všetka mládež. Mladí sa usadzujú aj na poliach. Stále prebieha proces rozdrobovania hospodárstiev. Ale nejde o to.

Za stav každého pokolenia zodpovedá to pokolenie, ktoré ho vychováva, ktoré ho priviedlo na svet. Starí zodpovedajú za mládež. Chcete, aby mladí malí živý záujem o poľnohospodárstvo? Čudujete sa, že neraz s pohrdaním hľadia na svoje hospodárstvo. Cím sa majú nadchýnať? Tou drinou, ktorú máte Vy? Tou nízkou produktivitou práce? Tým nízkym stupňom kultúry? Tou hospodárskej a technickej zaostalosťou? Tým sa majú nadchýnať Vaši synovia? Nie. Nebudú sa tým nadchýnať. Oni žijú v inom období, v iných časoch. Vy starí musíte im vytvoríť podmienky zainteresovania sa poľnohospodárstvom. Jedným z tých pro-

striedkov je mechanizácia poľnohospodárstva. Zavedte širokú technizáciu na dedinu a mládež sa ňou zaujmé. Využite veľké úspechy vedy na úseku poľnohospodárstva. Prenášajte ich do praxe k sebe na dedinu. Uvidíte, ako to mládež bude zaujímať.“

KOŇ ČI TRAKTOR.

V gdańskom kraji zakúpili rolnícke krúžky z FRR a vlastných úspor do 15. januára 86 traktorov s príslušnými strojmi a 84 mlátačiek — kombajnov. Vela — v porovnaní s krajmi bialostockým alebo kieleckým, kde do konca minulého roka zakúpili rolnícke krúžky sotva po 27 traktorových súprav.

Prečo tam tak dobre „berú“ stroje? Ako si tamojší rolníci vypočítajú rentabilitosť traktorových práce?

Rolníci predsa vedia z vlastnej skúsenosti kolko koní je nepostrádatelných a kolké navyše zasažujú rolnícke hospodárstvo.

Máme také obce, v ktorých je omnoho viac koní, než priemer v krajinie (často 20 i viac koní na 100 ha), a teda dediny, v ktorých je nehospodárnosť v tejto veci obzvlášť prekvapujúca. Propagácia za zmechanizovanie dediny, hospodárska kalkulácia môže

vplyvať na väčšie zniženie počtu koní.

Jeden z rolníkov wrocławského kraja vráví, že na tri 8 hektárové gazdovstvá po zmechanizovaní, bude potrebný jeden koň, ak budeme pôdu obrábať traktormi. Tohoto koňa by mali tiež hospodárstva udržať. Je to záver veľmi správny a v mnohých prípadoch akíste splniteľný a reálny. V tej veci možno mať ešte mnoho iných správnych uzáverov a iniciatívnych návrhov.

Práve teraz vede veľa aktivistov rozhovory na dedinách o probléme koní. Takýmito rozhovormi pripravujeme podmienky pre zniženie stavu koní. V oblastiach rolníkov ukrajinských, bieloruských, litovských, ruských a slovenských má aktív organizovať o týchto veciach diskusie vo svojich početných skupinách, alebo na zvláštnych stretnutiach, zorganizovaných za týmto účelom.

ŽIVOT STAVIA PRED NÁS STÁLE NOVÉ PROBLÉMY.

Na dedinách je veľké množstvo ľudí, ktorí túžia po pokroku, po mechanizácii rolnictva. Takisto je v menšinových strediskách.

V slovenských Tatrách v Dolnom Smokovci býva etnograf Ján Olejník, ktorý pracuje v Múzeu v Tatranskej Lomnici. Od chvílie uzavretia turistickej dohody medzi Poľskom a ČSR, Ján Olejník často navštievia Spiš a Oravu, niekedy nazrie aj do Krakova za účelom nadviazania priateľských stykov a spolupráce s poľskými vedeckými inštitútmi, pozriť si život ľudu, ich zvyky a običaje — jedným slovom — poznat poľský folklór.

Ján Olejník je znalcem ľudovej kultúry Podhalia a tiež — tak veľmi podobnej — kultúry obyvateľov slovenských Tatier a údolia rieky Váh. Povolaním etnograf, vo voľných chvíľach výtvarný umelec (manželka tiež maľuje), básnik a novinár (píše zaujímavé články do vychádzajúceho v Tatrách týždenníka „Tatranské noviny“) využíva každú príležitosť, každú dovolenku, aby sa pozrel na Spiš a Oravu, navštívil tamojšie umelecké pamiatky, nadviazal styky s ľuďmi. Ján Olejník má tiež veľa priateľov v Krakove a vo Varšave — hlavne medzi vedeckými pracovníkmi, študentmi a robotníkmi. Pracovníci krakovského

SILUETY VYSLANCOV PRIATEĽSTVA

Etnografického Múzea ho dobre poznajú — rád si pozera zberky o ktoré sa zaujíma, výborne vie označiť prameň a čas vzniku toho ktorého predmetu, posluží rado, dováža zaujímavé publikácie a opäť dostáva od poľských priateľov odborné publikácie, ktoré si berie so sebou do Smokovca, aby ich mohol využiť pri spracovaní vlastných vedeckých prác.

Ján Olejník je častým návštěvníkom Jagiellonskej univerzity, zaujímajú ho najmä dejiny umenia a slovenská literatúra. Každoročně pri návštěve Krakova, jeho první cesta vedie na Staromestské námestie k Sukiennicom, kde sa porozpráva s predavačmi kvetov a potom skladá kyticu červených kvetov k soche veľkého poľského básnika Adama Mickiewicza. V roku 1959 „Dziennik Polski“ uverejnil fejtón Jána Olejníka o Krakove „Krakovské nocturno“ v ktorom autor popisoval svoju prechádzku ulicami podwawelského mesta. Tento rok Ján Olejník opäť chce navštíviť kráľovské mesto a bude prednášať študentom na univerzite.

Milého hosta spája priateľstvo a spolupráca s múzeum v Zakopanom, s Dr. Zofiu Radwańskou-Paryskou znalcynou tatranskej fauny a flóry, ktorá napísala niekoľko zaujímavých prírodozávodských kníh, s Poľskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym, záchrancami GOPR (Horská pohotovostná služba), s vedením Tatranského národného parku, Radou ochrany prírody a mnohými inými inštitúciami. Ján Olejník bol tiež niekoľkokrát sprievodcom zájazdov do Poľska (slovenské ľudové súbory vystupovali niekoľkokrát na Orave a tiež v Zakopanom), spolupracujúc pritom s kultúrnym oddelením PRN v Novom Targu.

Veľký priateľ Poľska Ján Olejník má veľmi mnoho priateľov medzi Poliakmi, dôkazom toho je aj to, že ho pozývajú mnogé vedecké inštitúcie, aby sa zúčastnil schôdzok a prednášok.

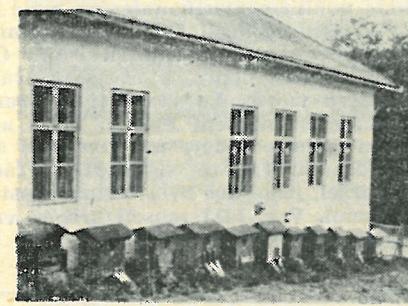
Pri príležitosti malého výročia, 3-ročného výročia činnosti Kultúrno-sociálnej Spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku je vhodné niekoľkými slovami spomenúť Jána Olejníka — človeka skromného, ktorého smelo možno pomenovať... vyslancom česko-slovensko-poľského priateľstva Poľsku.

A. L.

NOVÉ VÝVESNÉ ŠTÍTY NA ŠKOLÁCH

Niekoľkokrát sme už kritizovali okresné školské úrady, že nesprávne a špatne vypadajú školské vývesné štíty.

Môžeme čitateľom s radosťou oznámiť, že patričné orgány nariadili nápravu a onedlho takéto „perličky“ ako napr. z Czarnej Góry — navždy zmiznú — všetky školy obdržia nové správne vývesné štíty.

NAŠA KONZULTÁCIA

Spoločnosti majú v tejto veci pomáhať nižším stranickým zložkám. Spoločnosti majú určitú autoritu vo svojom prostredí a určitý súčasť vedeckého inštitútu. Avšak nie vždy vedeli dosiať s čím prichádzajú a ako objasňovať rolníkom, ako udelovať odpovede na celý rad rôznych praktických otázok, kladených rolníkmi.

Podstatou veci teraz a v budúcnosti spočíva v tom, aby sme na schôdzkach, besedách, diskusiach v rolnických krúžkoch i medzi občanmi každej dediny bez rozdielu, či sa v nej nachádza rolnický krúžok či nie, vysvetlovali a objasňovali celkový zmysel politiky našej strany na dedine.

Život nestojí na mieste. Život sa rozvíja. Tak ako sa stále rozvíja veda, technika i ľudské potreby, práve tak povstávajú stále nové problémy, stále nové úlohy, ktoré treba riešiť.

Naša práca medzi dedinským ľudom a v rolnických krúžkoch upravuje cestu socialistickým premenám dediny. Práve preto treba vkladať do tejto práce veľa úsilia, námahy, rozumu i výtrvalosti, nestáť na boku, ale dôsledne uskutočňovať uzenenia II. Pléna UV (KC) našej strany.

A. SLAW

15. července 1960 budeme oslavovat 550. výročí památné bitvy u Grunwaldu, v níž spojená polská a litevsko-ruská vojska, jenž i české oddíly dosáhly pod velením krále Vladislava Jagella slavného vítězství nad vojsky křižackého rádu, jemuž pomáhala celá německá říše.

Během staletí zaznamenaly dějiny Polska mnoho jiných vítězství věhlasných po celé Evropě — vzpomeňme jen Kirholm, Chodim nebo osvobození Vídne obležené Turky — žádné z nich nezapustilo tak hluboké kořeny v paměti nejširších společenských vrstev a žádne nebylo posvěceno tolik tradice v srdečním rádu jako bitva u Grunwaldu. Není těžké najít příčinu tohoto uctívání a této tradice. Polský národ si už v XV. století dobrě uvědomoval význam zápasu s křižáky, věděl, že ve válce v letech 1409—1411 v níž nejvýznamnější událost byla bitva u Grunwaldu, rozhodují se na velmi dlouhou dobu osudy Polska, Litvy i samého křižackého rádu. Je nabíleno dnu, že vítězná strana

v tomto polsko-litevsko-křižáckém zápolení se nemohla spokojit jednorázovým vítězstvím. Neúprosný dějinný proces musel vést buď k povolení vládyčitivých a dravých rytířů-mnichů v Prusku a v zemích, které tento rád uloupil Polsku a Litvě, anebo k podmanění Litvy a rozdělení Polska. Nebot křižáci s knížetem Vladislavem Opolským a uherským králem Zikmundem pomýšleli již v roce 1392 na rozdělení Polska mezi křižácký rád, Maďarsko a Braniborsko. K provedení tohoto plánu však tehdy ještě neměli dostatek síly. Kdyby tenkrát tato síla existovala, to znamená, kdyby se křižákům podařilo zlámout u Grunwaldu odpor Polska a Litvy, jistě by byli tento plán uskutečnili. Po zničení a rozdělení Polska by už křižáci snadno ovládli Litvu, která se v těch letech bránila všeobecnému rádu jedině díky polské pomoci. Nepotřebují se již obávat poražených Poláků a Litvanů, zaútočili by potom křižáci na Pskov na Rusi, pronikajíce na východ odvěkou cestou feudální agresy

S. KUCZYŃSKI

a také pozdějších junkerů; přes poražené Polsko a Litvu k Finskému zálivu. Takový byl záměr křižáků, tou cestou chtěly pochodem armády Viléma II., tou cestou pronikaly na východ pancérové divize Hitlera.

Velký řádový stát německých feudálů se měl rozkládat na jižním pobřeží Baltu, od Finského zálivu až k ostrovu Rujaně, a jeho posláním bylo pohltit a využít nejenom malé pohraniční ruské státečky, ale i nejrozsáhlejší slovenská území. Uskutečnění těchto záměrů by znamenalo záhubu i pro Čechy. Ale bitva u Grunwaldu zmařila plány, které ohrozovaly Polsko, Litvu a celé Slovanstvo vůbec. Po vítězství u Grunwaldu už nemohlo být ani řeči o podmanění Polska, Litvy a Pskovska slabeným křižáckým rádem, naděje na odvrácení smrtelného nebezpečí svítla i Čechům. Třebaže se křižácký rád po bitvě u Grunwaldu ještě udržel, jeho moc byla tata a postupem času ztrácel stále nová území. V r. 1411 museli křižáci vrátit Litvě

Zmudž a Polsku Dobřínský kraj. V r. 1466 vrátili Michalovsko, Chelmińsko, Pomořany s Gdańskem, Malbork a Varmii. A v příštím stolíti byl křižácký rád úplně zlikvidován.

Nelze se proto divit, že když mírový posel krále Jagella Mikuláš Morawiecký přišel s radostnou zprávou do Krakova a na dík u významného významu jednu z dobytých křižáckých korouhví, zavládla mezi obyvatelstvem tehdejšího hradu města Polska nesmírná radost. Davy zaplnily ulice, v chrámech se konaly bohoslužby, všechny domy byly osvětleny, Krakov zářil po celou noc nesčetnými světly a lidé provolávali slávu králi a rytířům. Z hradu města se šířila zpráva o vítězství po celé zemi. „V každém městě — píše historik těch dob Jan Dlugosz — v každé vesnici a městečku byl nadšeně hlásán a oslavován tento velký triumf a v něm i vlastní a všeobecné štěstí celé země.“ „Pak bylo rozhodnuto, aby památný den vítězství 15. července — jak píše daleký Dlugosz — byl slavnostně uctíván po cel-

lém Polsku, otcové nechť nabádají syny, vnuky, pravnuky a všechny své potomky, aby tento den světili a slavnostně uctívali.“

Nelze se rovněž divit, že proslulý vůdce národního a sociálního hnutí, Čech mistr Jan Hus, když uslyšel o rozdrcení křižáckého rádu u Grunwaldu — zprávu mu přinesl zvláštní Jagellův posel Onesch z Hwory — projevil svou radost se vzrušením, které, podle vlastních Husových slov „ani párem se nedá popsat, ani slovy vyjádřit“. A ve svém písemném poselství vítěznému králi volá: „Kdež jsou meče, kde vystrojení koně, kde těžkoodenci a zbrojnoši, ve které pokládali tolik naděje? Kdež jsou nepřeberná množství florinů či pokladů? Věru, vše ztratili!“ A měl na myslí ochromná hmotná bohatství rádu, větší plnou zlata v Malborku o skvěle vyzbrojené křižácké oddíly — všechno to, nač křižáci nejvíce spolehlali a co jim přineslo největší zklamání. A Jan Hus měl dobré zprávy z bitevních polí polsko-křižácké války, neboť mu je nepřivázel jen královský posel. V šicích krále Jagela bojovali rovněž Češi a mezi

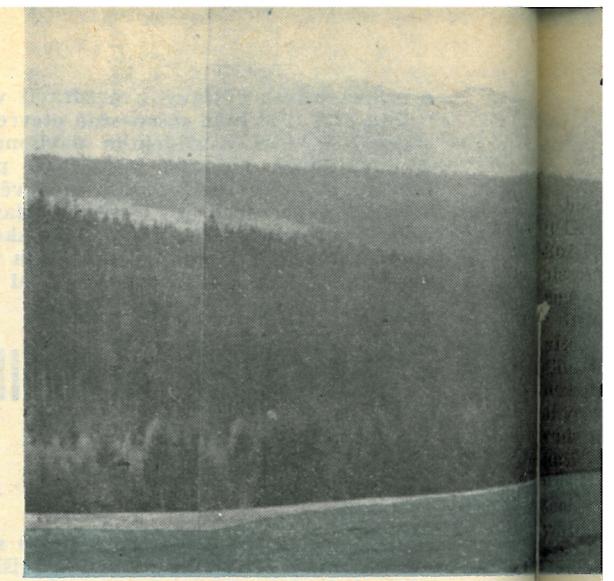
nimi budoucí vojevůdce husitských vojsk Jan Žižka z Trocnova a udatný moravský rytíř Jan Sokol z Lamberka, velmi známý v dobách Grunwaldu. Ale kromě toho dovezl Hus ocenit situaci: věděl, jaký význam pro současné pokolení i pro budoucí generace Čechů a Polských má bitva u Grunwaldu — byla právem na život.

Od strašlivé porážky u Grunwaldu nemohli křižáci již nikdy ohrožovat Poláky a Litvany, a Češi počínali věřit, že se jim podaří setrásť útisk německých feudálů, o což usilovali svými věhlasnými husitskými boji, v nichž jim nejdennou pomáhali Poláci, Litvané a Rusíni, a husité se zase připojovali k polským výpravám proti křižáckým zemím. Tuto součinnost Poláků a Čechů proti „řádovým pánum“ zobrazovali ve svých dílech na přelomu XIX. a XX. století slavný polský malíř Jan Matejko, který na svém obraze „Bitva u Grunwaldu“ zobrazil Jana Žižku, bojujícího po boku Poláků, a proslulý polský spi-

sovatel Henryk Sienkiewicz, který učinil jedním z hrdinů historického románu „Křižáci“ udatného Čecha Hlavu. A pamět o této součinnosti dvou bratských národů má svou zvláštní symboliku nejen v minulých letech.

Význam Grunwaldu tkví nejen v tom, že tato bitva zlomila ostří „pronikání na východ“ německých feudálů (Drang nach Osten), nýbrž i v tom, že sjednotila národy střední a východní Evropy v úsilí o likvidaci křižácko-lucemburského útiskování, touhy po svobodě a lidských právech. Vždyť po grunwaldské bitvě vystupují proti tomuto útisku nejen Poláci, Češi a Litvané, ale začínají se bouřit i němečtí poddaní všeobecného rádu, nakonec si vybojují svobodu, vypovídají rádu poslušnost a v r. 1454 se spojují s Polákem.

Generace z doby grunwaldské bitvy si byly vědomy významu tohoto vítězství. Projevilo se to jak na stránkách tehdejších kronik, tak v malířství a písničkách. V r. 1910 učili Poláci slavnost-

OD POHL'AU

Obyvatelia Czarnej Góry neprajú aby ich porovnávať so Rzepiskami. Ani priek vládnucej tu móde na miest konflikty, nie s tým problémom via sa ich želanie. Spočíva ono nie v oblasti konfliktu, ale v oblasti kontrastu. Nás článok o Rzepiskách pod názvom „Kde čert hovorí dobrú noc“ charakterizoval túto dedinu, ako zabudnutu a zanedbanú tými, ktorí by podľa kona mali byť ochrancami. Obyvatelia Czarnej Góry potvrdzujú jednomyslene, že cítili by sa dotknutí takým chlăduplným formulovaním. Nepozújajú absolútne situáciu Rzepisk za dobrú, alebo lepšiu v dôsledku kritiky považujú samých seba za tých, ktorí sú v ešte horšej situácii, ešte horšo tolko, že bez lepších výhľadov budúcnosti.

Nechajme chvíľu stranou tie tuačné úvahy a venujme sa záležitostiam, ktorá sústredí v sebe žiale, tuzemské a možnosti obyvateľov Czarnej Góry.

Napriek všetkému nie je to problém ani tej dôležitosti ako elektrifikácia (ktorá v tomto roku bude zavedená v Czarnej Góre), ale prosté je to otázka úseku cesty, po ktorej chcú chodiť stále a bezpečne tunajší obyvateľovia a návštěvníci zvábení krásou okolia.

Czarna Góra je rozsiahla dedina. Príroda tu pracovala náhlivo a vytvárala krajiny podobné mesačnej. Ale mesiac pozeráme zo zeme neprežívajú.

Milan Sebastian — predsedza Miestnej skupiny Spoločnosti.

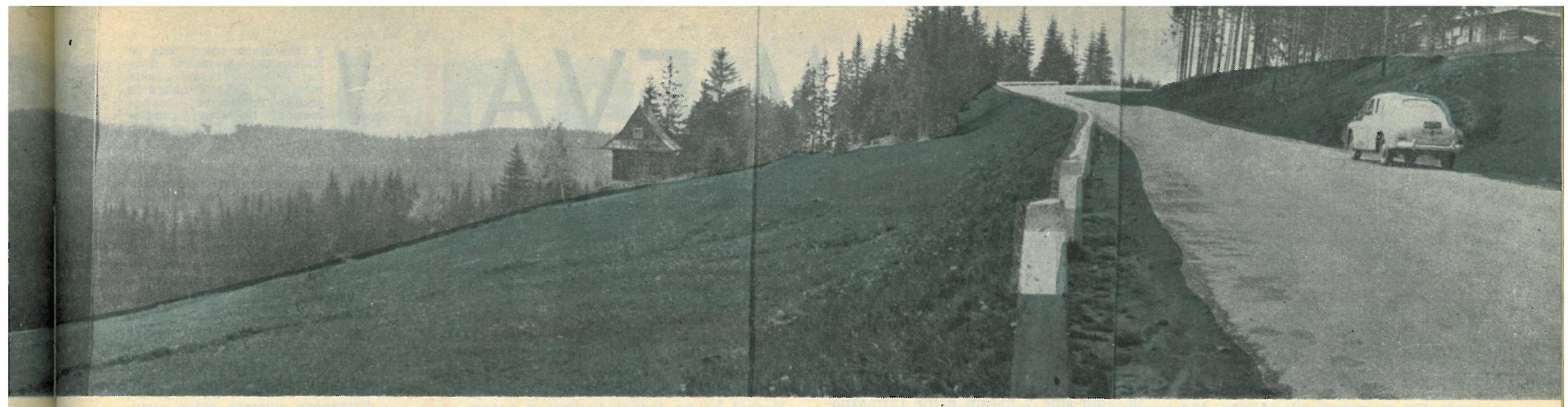
Maria Gogola.

Soltyš z Czarnej Góry.

Aj mládež túží po ceste.

A D S A N E S T U Č N I E ...

jú si, okálne konzekvencie. Tu záležitosť je načas. Jedna časť Czarnej Góry doestne sa svojim rámienom bukovinského viaže sphaltu a pre mnohých to je vlastne oblasť Czarna Góra. Je to ten najfalošnejší istovojem. Vrholec domu na pravom pazurom nemôže nezasvätenému povedať, že práve tam, v dedine leží druhá, velenutá časť dediny. Nemôže sa ju zakryť a zákrývkou, ani izolovať od sveta, ani atelia remľať fakt, že takáto prirodzená izosyseľstvo jestvuje veľkú časť roku.

Dážď a sneh odťinajú od sveta stovky rodín. Nemôže sem prísť ani sata dobytka. V takéto dni nepôjdu do práce — robotníci kombinátu v Nowom Targu, ktorí sedliak nevyjde do pola ani na pílu. Vymiera aj susedský život, lebo aj susedovi je ľahko prejsť. Túto krížovú cestu som prekonal v ideálnych podmienkach, v suchom ročnom obdostosti. Pre turistu, môže táto cesta byť aj užívavou, ale nezávidím ľuďom, ktorí musia ťažnu denne chodiť. Asi takáto cesta vedie do biblického neba. Avšak blém kácia dená dňa máte právo im v tom brániť?

Horšie... Okres tvrdí, že cesta mala byť vybudovaná úsilím obce. My sú s tým nesúhlasné. Myslenka je správna, ale v prípade Czarnej Góry úplne nereálna. Je vylúčené, aby bez pomoci okresu boli uskutočnené nejaké zmeny k lepšiemu. Od stále na lúdila sa usilujú, každá čiastka cezajúc je obliata potom a všetko nadarmo.

Prvá búrka, zmýva to, čo bolo spravené úsilím celej obce. A tak dookola...

Pomer okresných úradov k tejto záležitosti je všeobecný. Predsa v okrese bolo spravené veľa a plány sú veľkolepé. Mgr. A. Skoda poslal nám informácie Okresnej plánovacej komisie na rok 1960, ktoré sme s radosťou uverejnili. A čo má robiť obyvateľ Czarnej Góry. Asi len vydriapať sa na dosť vysoký vršok a pozrieť sa na vinúcu sa stuhu bukovinského asfaltu. Od pochľadu nestučenie. Každému je preto jasné, že v politike výstavby cestujú nedovolené kontrasty.

Autobusy PKS nerady berú cestujúcich z takých „zapadlých dedín“ ako Czarna Góra. Autobusy závodnej dopravy Kombinátu dovážajú ich len do Trybsza. Dedina nemôže dostať od okresu ani len obyčajný válec. Nad stavbou mostku zo strany Trybsza vedú sa také vyjednávačky ako by to mal byť most nad Tatrami a nie nad malým potôčikom, ktorý ani nemá pomenovanie. Zásobovanie obchodu GS je beznádejné (predavač má percento), a GS v Bukowine lepší tovar delí medzi svojich. Alžbeta Heldáková vrátila sa s prázdnym vrecom na pašu, iní bez hnojív.

Toto kvôli príkladu je hŕstka problémov, ktoré súhrnom majú pomenovanie cesta.

MARIAN KAŠKIEWICZ

Práve tam zo horou leží odrezaná od sveta a ľudí časť dediny zvanej Czarna Góra. Vede k nej len prirodzený žlab, ktorý je neschodný akonáhle prvé kvapky dažda padnú na zem. A príšť tu často...

Pracujúcim treba konečne pomôcť! Ich právo na dobrú cestu je nesporné. Právo na cestu, je právom ľudského života. Zem je tu neúrodná, turistika ešte v plienkach, nadriadené orgány neprenikajú — a všetko pre príčiny, ktoré poznajú okresné orgány, a ktoré nachádzajú sa v priečade „súrne — k vybaveniu!“

Kedy dostaneme buldozér? — to je všeobecná otázka, bez odpovede. Obyvatelia zozbierali za tým účelom 3 tisíc zlatých, ale ani len konský válec nikto sa nenáhlil poslat. Čierne je osud obyvateľov Czarnej Góry. Keby aspoň v okrese schválili plány mostku zo strany Trybsza — stažajú sa občania.

Kameň na cestu vozí sa až tri kilometre. Kone sa idú pretrhnúť a ľudia trafia nádej. Boj o cestu trvá rovných tridsať rokov. Avšak voda je silnejšia ako ľudia, hoci tunajší obyvatelia sú tvrdí ako ocel a trpezliví.

Predsedca Spoločnosti kultúrno-sociálnej Čechov a Slovákov v Poľsku vypočul celé more stažností na okres. Stažnosti oprávnených — o čom každý na vlastné oči, a tiež „na vlastné nohy“ môže sa presvedčiť.

LEV SA USMIEVA

Prinášame výňatok z knihy románoch Jozefa Kessela „Lev“. Spomienky strážcov prírodného parku v Kénii — Kau.

Spomienky strážcov prírodného parku v Kénii — Kau.

Predtým ako čo prišiel do Ambosely, môj hosť bol strážcom v nacionálnom parku, ktorý sa rozprestiera pozdĺž cest medzi Mambasou a Indickým oceánom. On mi rozprával: „Istého dňa ma nejaká filmová družina, ktorá pracovala v okolí, požiadala, aby som im vypožičal Jolu. Urobil som to. Bol som hrdý, že sa moja Jola stane prvou filmovou hviezdou. No moja hrdosť sa mi rýchlo pomstila.“

Levica Jola a dievča.

Dcérka bola nadšená živou hračkou, ktorú jej doniesol otec. Venovala levíčku veľkú pozornosť, dala mu meno Jola, za chladných nocí obliekala ho do teplých oblekov a spávala spolu s ním.

Malá levica a malé dievča rástli spolu. No, pravda, levy rastú rýchlejšie ako ľudia. Dievča bolo ešte diefaťom, keď sa Jola stala dospelým zvieratom, silným a hrdým. Napriek tomu však ani trochu nezmenila povahu. Ostala aj naďalej nežná a veselá, celý deň sa hrala s diefaťom, líhala si pred ním na trávu, pasovala sa s diefaťom, robila to však veľmi pozorne a nikdy ho ani trochu neporanila.

Medzitým, nakoľko sa stávala staršou, Jola stále viacej vyjadrovala zvláštnu prítnenosť ku strážcovi, ktorý ju našiel v lese. Zbožňovala ho, a ako nejaký veľký pes bola mu sprivedkyňou na prechádzkach. A keď strážca odišiel do Najroby (mesto v okolí), netrpezlivohu čakala a mimoriadnym inštinktom ho zbadala už vtedy, keď sa nachádzal na niekoľkokilometrovej vzdialosti; celá natešená bežala mu v ústrety.

Strážca umkol. Nežne a so žiaľom sa díval na snímky rozhádzané po stole, z ktorých sa na nás pozerali oči hrdej Joly.

— Čo bolo ďalej s Jolou? — vyrušil som ho z myšlienok.

Nešťastný epilog filmovej kariéry.

Strážca pokračoval: „Istého dňa ma nejaká filmová družina, ktorá pracovala v okolí, požiadala, aby som im vypožičal Jolu. Urobil som to. Bol som hrdý, že sa moja Jola stane prvou filmovou hviezdou. No moja hrdosť sa mi rýchlo pomstila.“

Smrť Joli.

Keď dovršili filmovanie, riaditeľ zavrel Jolu do jednej stajne pre zvieratá. Jolu sme v našom dome rozoznali — ona sa nikdy nedostala do takého polozenia. V stajni sa prirodzené nečítala pohodlné. V noci vyšla von a odišla na malú prechádzku. Bola spokojnejšia než domáci pes a nemala pojmu o nejakej Istivosti, vošla do susednej osady a jej nešťastím bolo, že ju zbadal jeden tamojší obyvateľ. On v strachu vzal pušku a vystrelil. Jola bola mŕtva.

Strážca bol vzrušený. On a jeho rodina dlho smútili za Jolou. Dievča bolo od žiaľu takmer bez seba a museli ho na dlhší čas vziať do okolia.

Po celý deň v pamäti strážcu nevychádzali spomienky na Jolu. Ukázalo sa to aj po večeri, keď opäť začal rozprávať na podobnú tému.

KING „Kráľ pralesa“.

— Jola ma vždy upomínala na moje detstvo. Aj ja som ako chlapec mal jedného leva; otec ho našiel malého v pralese, opusteného, hladného. Prinesol ho na našu farmu. Levica rástlo s nami a čoskoro sa z neho stal silný a impozantný „kráľ pralesa“ s rozkošnou hrivou. Dali sme mu meno King.

King bol mojím priateľom a mojou zábavou. Rástol som s ním ako moja dcérka s Jolou. Neveril som, že by som sa s ním voľakedy mohol rozlúčiť.

Avšak keď King mal šesť rokov a ja pätnásť, môj otec prešiel so službou do hlavného mesta Rhodézia, Salisbury. Samozrejme, nemohli sme ani myslieť, že by sme tam odviedli Kinga. Dlhú sme uvažovali o tom, čo urobiť s levom. Napokon sme rozhodli, že najlepšie bude vrátiť ho do pralesa. Všetkým nám sice bolo ľuto, no iného východiska nebolo.

Od toho dňa sme začali Kinga priúčiť na život v pralesa, a to znamenalo, naučiť ho, aby si vedel hľadať stravu sám, bez nás a aby sa cvičiť obrane proti iným zvieratám. Zavreli sme ho preto do ohradeného priestoru, nedali

sme mu zo tri dni ještě o potom sme mu hodili ovce. King bol zo začiatku nešikovný, obchádzal okolo ovce a nevedel ako ju zjест. Neskoršie príšla na rad krava, potom býk atď. King, ako všetky zvieratá, rýchlo nadobudol inštinkt a čoskoro bol schopný sám si zabezpečiť stravu.

Na staré miesto.

O niekoľko dní neskôršie môj otec položil Kinga do nákladného auta a odviezol ho ďaleko od našej farmy. Nechal ho na jednej čistinke a potom sa vrátil. Zajtra ráno zazreli sme Kinga pred našim domom. Boli sme prinútení znova ho naložiť do auta a odviezť do vzdialenejšieho pralesa. O krátkej čase potom naša rodina odcestovala do Salisburska.

Minuli sa dva roky. Počas školských prázdnin môj otec a ja odišli sme loviť do krajov, kde sa pred dvoma rokmi nachádzala naša farma.

V predvečer prvého dňa utáborili sme sa vedľa veľkého jedľového lesa. Ráno pred úsvitom zobudil ma opravdový koncert revu levov. Môj otec bol už vonku a ja som rýchle vzal pušku. Prišiel som k otcovi a v tej chvíli uzrel som impozantnú rodinu levov — ohromnú levicu, dve mladé levice, šesť malých levicat a jedného veľkého leva.

Odrazu sa stalo niečo neuveriteľné. Veľký lev bleskúrychle približoval sa k nám. Jeho skoky prostre hľali priestor. Zdvihol som pušku. Otec ma však zastavil. Ešte dva veľké skoky a lev sa očitol pred nami. Díval sa na nás a zrazu začal sa — smiať! Bol to smiech, ktorý som častokrát videl u Kinga. Bol som na čistom, že sa pred nami nachádzza môj priateľ z detstva. A lev sa obrátil k môjmu otcovi, tomu, ktorý ho volákoledy zachránil, položil si labu na jeho plecia, práve tak, ako voľakedy robil, niekoľkokrát ho obližol a potom si ľahol vedľa jeho nôh.

Lev priateľom

Ale iné levy, jeho rodina, znova začali revať. Ich rev bol veľmi jasný — on, alebo my. Vtedy som v očiach Kinga uzrel súčasne strach, lásku a pomyslov: on bol v dielme práve tak ako ľudia. Uvažoval. Levy mu obrátili chrbát a všetci spolu sa uberali do pralesa. King posledný raz obližol môjho otca a potom odišiel za ním.

Strážca ostal na chvíľu zamyslený a potom povedal:

— Človek si ani predstaví nevie, akým priateľom mu môže byť lev.

V minulem roku bola v Hamburgu premiéra druhej filmovej verzie „Lode mŕtvych“, ktorú nakrútili podľa Travenovej rovnomennej literárnej predlohy. Autora na premiére zastupoval istý pán Hol Crowes z Mexico City.

Návštěvnici premiéry očakávali, že sa konečne odhalí tridsaťročná záhadá, ktorú by iste rád vedel každý, kto čítať Travena. Nevie sa totiž, kto sa skrýva pod týmto menom. Kto je autorom svetoznámych románov od „Lode mŕtvych“ po „Vzburu vesencov“? Nevie len toľko, že meno Traven je pseudonym.

Prvý jeho román — Lod mŕtvych — vyšiel na pokračovanie v roku 1926 v istom nemeckom deníku. Traven sa stal veľmi rýchlo svetoznámy a každý bol zvedavý, kto sa skrýva za pseudonymom. On však odmietol poskytnúť informácie. Od toho času Travenove autorské právo zastupuje istá zúrišská firma. Ani táto nevie viac, ako jej Traven oznamil v liste tohto znenia: „Napriek dohadom verejnej mienky, že som Nemeč, nie som ním. Narodil som sa v roku 1900 a od svojho desiateho roka života bývam v Mexiku. Životopis — to je moja súkromná vec. Podľa môj-

KTO JE TRAIVEN?

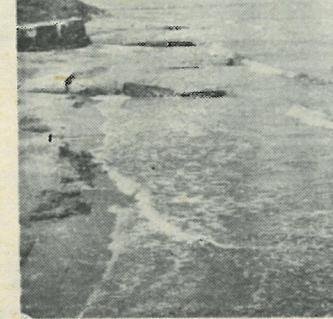
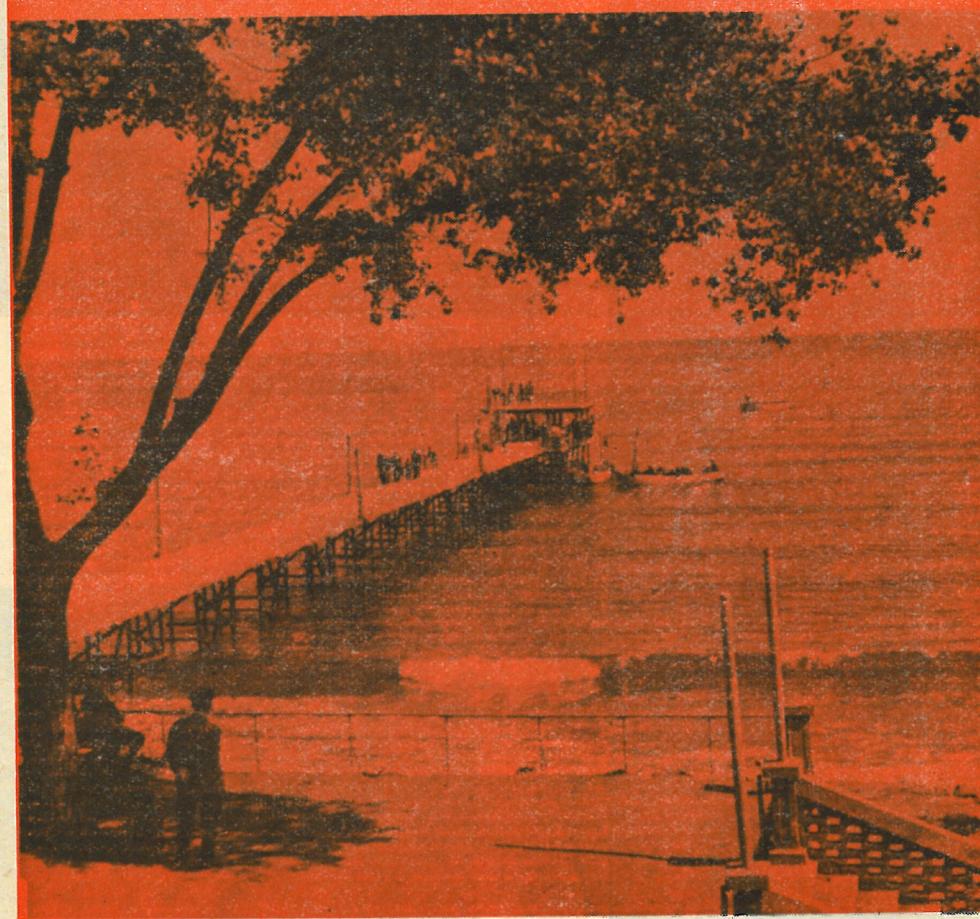
ho názoru, ak človeka nemožno poznáť z jeho diela, tak alebo on zaveľa nestojí, alebo jeho dieľo...“

Od toho času mnoho ľudí sa snažilo zistíť Travenovo totožnosť. Vznikli rozličné dohady. Podľa jednej je cárskym dôstojníkom z knežacieho rodu, podľa inej potomkom haličských Cigáňov, je novinárom Maruttom z Mnichova, americkým inžinierom, dánskym spisovateľom Torsvanom... Ukázalo sa, že všetky tieto „fakty“ sú výmyslom a že niekoľko dobrodruhov si na nich výdatne zabrali.

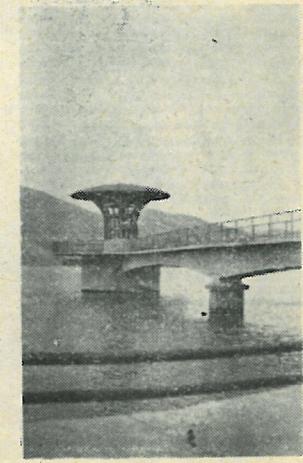
Podľa najnovšej dosť rozšírennej verzie je Travenom mexický prezident Adolfo Lopez Mateos. Dokazy o tom sú však slabé. Mateosove listy priateľom, ktorých sloh sa veľmi podobá slohu Travenovmu; skutočnosť, že honoráre za španielske vydania svojich diel, dáva Traven poukazovať na adresu Mateosových sestier.

Je isté, že tajnostkárstvo okolo spisovateľa zvyšuje jeho populárnu. Ale za svoje svetové meno môže Traven predsa len dakovovať svojim vynikajúcim dielam.

NAŠE FOTO BULHARSKO

Bulharská krajina má na východe krásne Čierne More. Každoročne prichádza sem veľa cudzincov z celého sveta, aby využívali večné slnko, ktoré od rána do večera visí na čiernomorskom nebi. Pobrežie je výborne pripravené na uvítanie návštěvníkov. Nové, moderné vilové štvrti zaručujú tým najnáročnejším maximum pohodlia. Okolie pobrežia je zaujímavé nie len prírodou — horskou a prísnou, ale aj historickými momentami. Je tu plno kurhanov, rímskych vykopávok, ktoré možno pozorovať v plenéri alebo v poriadne organizovaných etnografických múzeach. Priateľskí Bulhari veľmi radi vítajú návštěvníkov z Poľska a Československa, ktorých sem rokročne najviac prichádza.

BLESK

Bojite sa bleskov? Nemusíte. Keď vidíte blesk — už vás dôvod minul. Ak počujete hrmenie — je po predstavení. Hluk, to sú už iba diváci náhliaci sa k východu divadla.

Blesk je jedným z najdramatickejších príkladov, ako sa v prírode zlo obráti na dobro. Je sice pravda, že zabija ročne azda viac ľudí ako iné prírodné pohromy a že spôsobuje stámlíonové škody. Ale pravda je súčasne aj to, že bez bleskov by neboli rastlinný život.

80% zemskej atmosféry tvorí dusík — hlavná potrava rastlín. Asi 14 miliónov ton tejto živiny sa vznáša nad každým štvorcovým kilometrom našej zeme. Je to však vrabec na streche, lebo dusík vo vlastnej vzdušnej podobe je nerozpustný, nepoužiteľný. Je chemicky uzamknutý. Kým si z neho rastliny môžu niečo vziať, musí podstúpiť čo potrava v našom zažívacom systéme: rad chemických reakcií. Ale blesky dokážu odsunúť ako zbytočné — aj tieto reakcie.

Časticie vzduchu, zasiahnuté bleskom, sa rozplája do biela a dosahujú teplotu až 30 000° C. Pri takejto úžasnej teplote sa dusík zlučuje s kyslíkom zo vzduchu, aby utvoril kysličníky, rozpustené vo vode. Dážď tieto kysličníky rozpúšťa a znáša ich na zem ako zriedenú kyselinu dusičnú. V zemi reaguje táto kyselina s rôznymi minerálmi a mení sa na dusičnany, ktorími sa živia rastliny.

Blesky, o ktorých meteorológovia tvrdia, že bombardujú zem asi 100-krát za sekundu, premieňajú horné vrstvy vzduchu na hnojivo pozemských rastlín! Odhaduje sa, že búrky naukladajú v zemi asi 50.000 ton dusíka denne.

História bleskov hovorí o veľkosti ľudskej vedy. Každé priemerne dieťa dnes vie, že sa to začalo s Prokopom Divišom a Benjamínom Franklinom a viedlo to najprv k vynálezu bleskozvodu. Toto jednoduché zariadenie, nezmenené od čias Divišových, treba zaradiť medzi veľké vynálezy všetkých čias a pripísať mu k dobru nespočitatelné zachránené ľudskej životy a majetky. Až do roku 1920 nedozvedeli sa ľudia mnoho nového o blesku. Odvtedy však, zdá sa, prišli učenci bleskom zase na chuf a začali zaznamenávať a merat údery blesku, „naháňali“ blesky a uvádzali ich do „fľaše“ a na film, naučili sa ich napodobňovať v laboratóriu i „vybehnúť“ s nimi pod voľnú oblohu, aby nemuseli čakať na vhodnú búrku, keď chceli študovať ich správanie. Zhotovili si rýchlu filmovú kamieru, ktorá zachytala blesk na filmový pás a ukázala jeho jednotlivé časti. Vedení vyvinuli zvýšené úsilie v dôsledku zvážujúcej sa závislosti od elektrickej energie. Blesky sú nepríjemné keď udierajú do elektrického vedenia! A robia to často, v niektorých krajoch raz i dva razy do roka (do jedného vedenia). Ľudia sa však naučili ako ovládnuť takto vzniknuté poruchy v dodávke prúdu, ale museli sa aj naučiť, ako blesk vzniká. Zriedkakedy doniesli bádatelia dramatickézie správy o divoch prírody v neznámych častiach sveta, ako bolo vysvetlenie vzniku blesku.

Začína sa to vlastne tak, že teplý vlhký vzduch stúpa trvalým fahom od zeme, zvyčajne nad kopcom alebo pohorím. Ak sa vzduch pri stúpaní ochladzuje, kondenzuje aj jeho vlhkosť. Vidíme drobné vodné kvapôčky ako hmlu, ktorá postupne nadobúda tvar bûrkového mraku (cumulonimbus). Niekoľko vyzerá ako veľký karfiol, inokedy má tvar obrovskej bielej nádkovy a často býva korunovaný „cirrusovým (zrieseným) dâždnikom“. Pozostáva z biliónov a biliónov drobných kryštálikov ľadu.

Tieto formácie môžu byť obrovské, až 15 000 m vysoké, a môžu obsahovať až 300 000 ton vody. V nich je tzv. „komín“, stôp vzduchu, stúpajúci rýchlosťou vŕchlice (asi 30 m/s). Vlhkosť v tomto komíne rýchle sa kondenzuje a kvapôčky vynášané navrch zmrznú na ľadovec, ktorý však nespadne na zem. Tancuje na komínovom prúde ako loptička na prúde vody, stúpa vyššie, až sa na vrchole mraku sila vzdušného prúdu vyčerpá. Tam sa ľadovec rozstrekle všetkými smerami a ako klešť strháva so sebou chladný vzduch. Často býva ľadovec opäť strhnutý komíno-

vým prúdom, roztápa sa a opäť sa tvorí — a tak dookola.

V tomto vývodom prúde sa však deje niečo nevysvetliteľného. Je to oddelenie elektrických nábojov. Malé časticie blízko vrcholu mraku sa nabijajú kladne, zatiaľ čo kvapky v spodnej časti mraku dostávajú náboj záporný.

Na povrchu zeme, priamo pod mrakom, sa medzitým vytvára zodpovedajúci kladný náboj. Tvorí zrkadlový obraz mraku. Ako sa mrak pohybuje a odnáša so sebou záporné elektróny, sleduje ho kladný náboj zeme ako tieň, stúpa na stromy, koštolné veže, stĺpy. Ponáhľa sa po domoch, stúpa komínmi, vodovými rúrami, TV anténami, bleskozvodmi — čímkoľvek, čo ho môže priblížiť k mraku. Vznikajú obrovské rozdiely elektrického potenciálu medzi vrchnou a spodnou časťou mraku a jeho obrazom na zemi.

Náhle vyskočí z mraku vari 15 metrov dlhé biele rameno — „vodca“. To je cesta plynulého oblúku, reagujúca na elektrinu podobne ako plyn v neónovej rúrke. „Vodca“ chvíľu väčšia, hustne a zjasňuje sa ako doň prúdia elektróny z mraku. Potom sa opäť predĺži smerom dolu, vari až 100 m. Blesk môže mať až 40 takýchto „krôčkov“, kým vrazí do zeme. A tento postup mu dáva charakteristickú lomenú „cikeak“ líniu. Aktivita kladného náboja na zemi môže natol'ko vzrásiť, že možno pozorovať „prúdy“ — obdobu „vodcov“ — vyskakovajúce zo zvýšených bodov okolia. Fotografie ukázali, že vyskakujú dohora až 15 m. Je to tzv. „ohň sv. Eliáša“. Napokon sa „vodca“ stretne s „prúdom“ a — sláv! — našla sa cesta medzi zemetu a mrakom a bolo určené miesto, do ktorého udríce blesk.

Veľký šíp svetla, ktorý pri blesku vidíme, uteká v skutočnosti nie dolu, ale horu! Začína v bode prvého dotyku záporých a kladných nábojov a beží hore mrakom po plynulej ceste, vytvorennej zostupujúcim „vodcom“. Vidina, že šíp svetla beží dolu, je iba optický klam, ktorý vzniká rýchlosťou pre oko nesledovateľou. Vtedy vidíme, v čo veríme, a nie čo sa skutočne odohráva. Často vzniká pulzovanie svetla, spôsobené údermi nasledujúcimi za sebou po rovnakej ceste. Teplota tohto elektrického chodnička stúpne tak prudko, že okolity vzduch prelomí zvukovú bariéru a výsledkom je — hrmenie.

Energia blesku je naskutku nezemská. 80 000 lokomotív spojených v rade by sa nevyrovnať jednému blesku. A v zemskej atmosfére je priemerne 44 000 bleskových búrok denne, pričom mäloktoľa z nich dá iba tucet, no mnogé aj tisíce bleskov!

Odhaduje sa, že jediný blesk vyvinie miliónkrát také napätie, aké používame v domácom elektrickom vedení. Toto obrovské množstvo energie sa vybije elektrickou iskrou až 4,5 km dlhou. Vzduch sám o sebe je izolačný materiál, ktorým sa elektrina nešíri. Elektrina blesku si otvorí cestu týmito kilometrami izolácie silou až 500 miliónov koní.

Bleskozvod je preto účinný, lebo blesk si vyhľadáva najlepšiu cestu, ktorá sa mu ponúka. Ak takej niet, nájdzie si ju, a to aj veľmi brutálne, tak napríklad v jednom vidieckom dome preskočí blesk do komína drevenným mûrom na prízemie, kde nebolo nijaké kovové vedenie ani vodovod a podlažia sama kládla veľký odpor prechodu elektriny. Preto si blesk vyryl v trávniku chodníček dlhý 50 m, 1 m široký a 0,4 m hlboký až k domu suseda, ktorý mal moderné zariadenie. Tam prerazil do betónového základu dieru 1,8 m širokú, preskočil pivnicou a zviezel sa konečne po studničnej rúre do zeme. Na inom skalnatom pasienku, ktorý tak isto kládol veľký odpor prechodu prúdu, zabil 504 oviec, kých si našiel cestu do zeme.

Tento strašlivý prírodný zjav je starší ako človek. Nazývali ho prácou diabla a ešte pred niekoľkými desaťročiami civilizovaný svet rozkolísal zvony, strieľal z diel a zapaloval „hromničky“, aby ho zasťašil.

Teraz však veda spoznala, že i v tejto strane naháňajúcej sile je dobro, že nie je samoúčelná a že človek ju môže ovládať a zužitkováť.

Maturitná komisia lycea so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke v prestávke medzi skúškami.

V JABLONKE V LÝCEU SO SLOVENSKÝM VYUČOVACÍM JAZYKOM KONALI SA MATORITNÉ SKÚŠKY. S RADOSTOU OZNAMUJEME ŽE PRI TÝCHTO SKÚŠKACH ŽIACI DOKÁZALI, ŽE SA NAOZAJ SNAŽILI, LEBO NIKTO Z NICH NEPREPADOL.

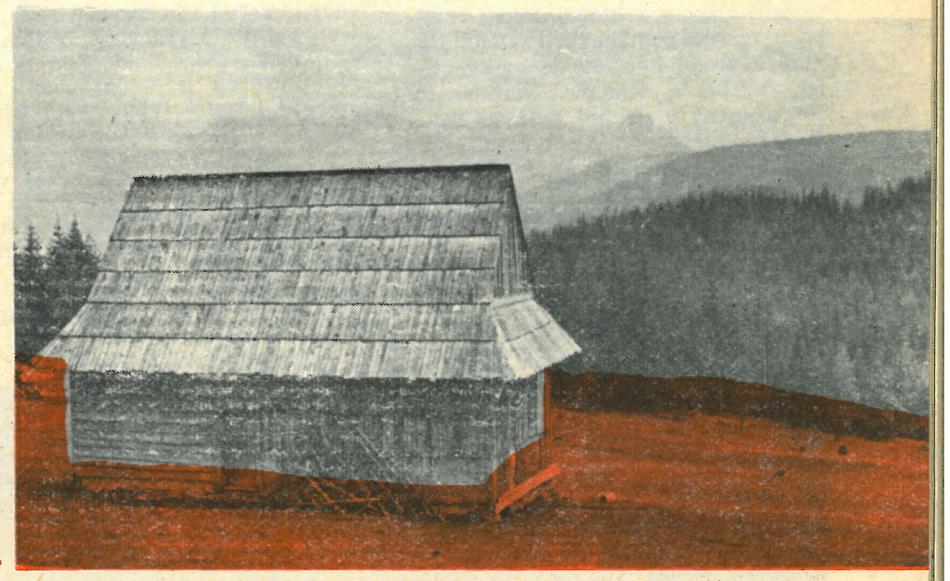
PRI TEJTO PRÍLEŽITOSTI VYSLOVUJEME NAŠU VĎAKU A BLAHOŽELANIA RIADITEĽSTVU, PROFESORSKÉMU SBORU, AKO AJ ŽELANIA MNOHÝCH ÚSPECHOV V ĎALŠOM ŠTUDIU A ŽIVOTE MATORANTOM.

ÚSPEŠNÉ MATORITNÉ SKÚŠKY

V JABLONKE UKONČILI:

BIŽIAK EDUARD
CHVANCOVÁ EMÍLIA
HABINA ŠTEFAN
HALUPKOVÁ JÚLIA
LONIÁKOVÁ MÁRIA
KARLÁK EUGEN
KNAPČIKOVÁ JÚLIA
KNAPČÍK VLADISLAV
KRIŠIAKOVÁ MÁRIA
KRIŠTOFEK ONDREJ
KUČKOVÍČOVÁ ANNA
KULÁKOVÁ MARGITA
PEKARČÍK KAROL
PIROH ANTON
PÝTEL VIKTOR
SABUROVÁ ZÓFIA
ŠOLTÝSOVÁ ANNA
ZBORKOVÁ MÁRIA
TIMEK ONDREJ
ZBORKOVÁ ANGELA
SPIŠIAK EUGEN

LAPSZE WYZNE
PODSARNIE
LIPNICA WIELKA
NOWA BIALA
JABLONKA
LIPNICA WIELKA
ZUBRZYCA DOLNA
ZUBRZYCA DOLNA
LAPSZE WYZNE
KREMPACHY
JABLONKA
ZUBRZYCA
JABLONKA
JABLONKA
PODSZKLE
NOWA BIALA
LAPSZE WYZNE
LAPSZE WYZNE
JABLONKA
JABLONKA
JABLONKA

FILUMENISTIKA

MARIAN a VIKTOR SKLENKA
(žiaci 6. triedy) — Prievidza, Dušinská 183 — CSR.

LADISLAV LANÍ zo Žiliny,
ul. 1 Mája 11 — CSR — chcel
by nadviazať spojenie s fi-
lumenistami z Poľska. Tiež
zbiera pohľadnice. Môžete
mu pisať slovensky, česky,
polsky alebo francúzsky ako
aj esperantom.

Vitame Vás medzi nami a te-
šíme sa, že nás filumenistický
kútik získal nových milých fi-
lumenistov. Predpokladáme, že
medzi potiskými kolegami nájdete
priateľov a kolegov, s ktorými si
budete môcť vymieňať nálepky.
Prajeme Vám pekné a bohaté
zbierky. Napište nám niečo o se-
be, budeme očakávať Vaše listy.
Všetci Vás srdiečne pozdravujeme.

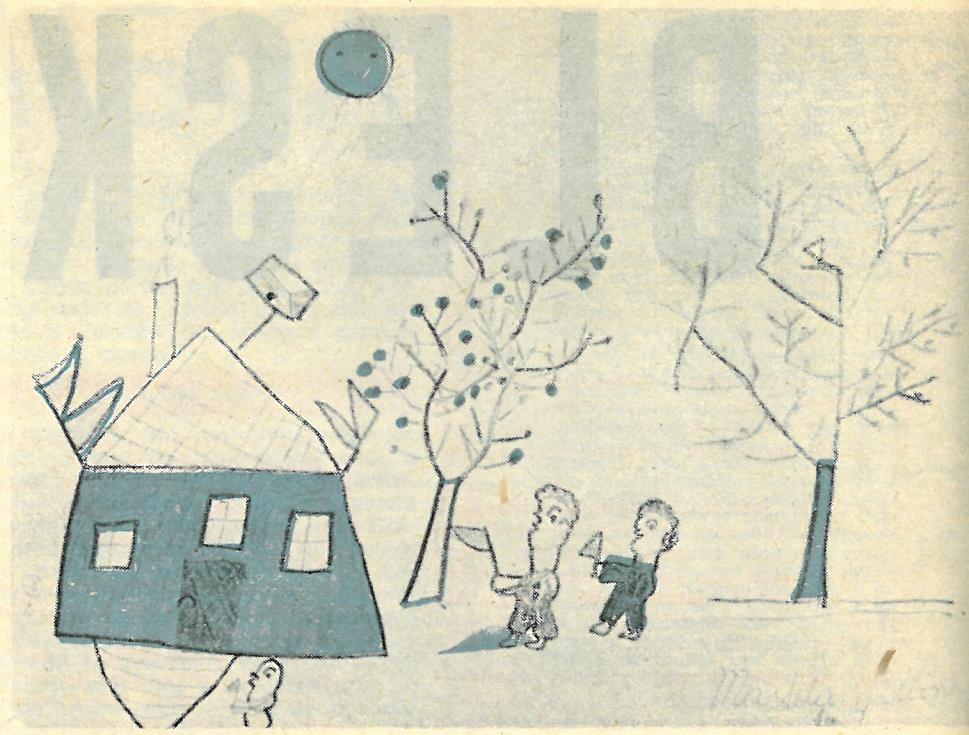

Zaslala: Marienka Lopušná
(žiačka 4. tr.) — Krempachy 137
p-ta Frydman, pow. Nowy Targ.

Je mnoho druhov výtvarného prejavu, je veľa výtvarných umelcov ktorí sú snaď žiadne z nich tak snadno nenačadzajú cestu k srdcu diváka ako detský obraz a kresba. Pretože každé dieťa je umelcom, plné zápalu sa dívá na svet a vie ho zobraziť. Ale snáď najväčšou silou je úprimnosť a bezprostrednosť detského pohľadu. Mnoho významných zreličov umelcov sa v tom „detskému primitivizmu“ cieľavedome vračia — uvedme napríklad slovenského L. Fullu, českého J. Čapku, poľského W. Makowského. Príklady by sme mohli množiť, práve takáto bezprostrednosť by veľmi pomohla súčasnému hľadaniu nových výrazov v maľbe a v kresbe. Problém detského obrazu není tak jednoduchý ukazuje sa to na bezprostrednom priklate kresieb našich detí.

Ústredný výbor Spoločnosti kultúrno-sociálnej Čechov a Slovákov v Poľsku zhromaždiť mnoho materiálov k detskej výstave. Zo skoro dvadsaťtich škôl zo slovenským vyučovacím jazykom z Oravy a Spiša prišlo okolo 500 detských prác. Výber týchto prác bol ukázaný na vý-

ným výrazom) a deti staršie. V prvej skupine učiteľ usmernuje výtvarny prejav — v druhej skupine ho vede. V prvej skupine je najlepšie nechať „voľnú ruku“ a pôsobiť na fantáziu dieťaťa bohatým opisom. K tomu sú vhodné pohádky, ľudové rozprávky, detské básně. Základnou chybou, bohužiaľ dosť častou je predloha: ukávanie ilustrácií v knihe, v najhoršom prípade dokonca nakreslenie na tabuli. Môžem každého uistieť, že dieťa má veľa fantázie, skutočne takú predlohu nepotrebuje, taká predloha prekáža a ohraničuje detskú obrazotvornosť. V našich kresbách sme predlohy tiež našli, považujeme kresby za nesamostatné a výtvarne horšie. V druhej skupine starších detí musí učiteľ plniť fažký úkol: dieťa nemáľuje tak, ako samo cíti a vidí — musí sa naučiť objektívnemu zobrazovaniu vecí a predmetov. Je to veľmi ťažký úkol a musí byť trpeľivo vysvetľovaný — násilie vede k nechuti výtvarného prejavu. Tu už sa musia ukázať v detskej kresbe najprostšie veci a predmety: koľko sa nájde na Spiši a Orave krásnych kvetov a listov,

Albin MASTELA — tř. I.

Mlad. kresbami detí...

stave slovenských a poľských detí v Kultúrnom dome detí a mládeže v Nowom Targu. Od 29.IV. do 12.VI. 1960 r. mohli sme tam vidieť vedľa detských kresieb aj práce modelárov a detských keramikov — účastníkov krúžkov Kultúrneho domu detí a mládeže. Celok ukazuje tvorčiu prácu detí v tom najlepšom svetle. Tým sa púť detských kresieb nekončí. ÚV Spoločnosti chce ešte zorganizovať výstavu aj v iných mestách. V krátkom ohodení treba poznamenať: snáď najbohatšie súbory kresieb poslali školy z Jablonky, z Krempach, z Júrgova. Najprejnejšie práce sme mali z Krempach, z Piekielnika a z Niedzice. Ďakujeme touto cestou všetkým učiteľom, ktorí nám kresby poslali. Možno budú čítať nasledujúce uzávery, dúfame, že práve učiteľom môžu pomôcť k zlepšeniu ich školských prác.

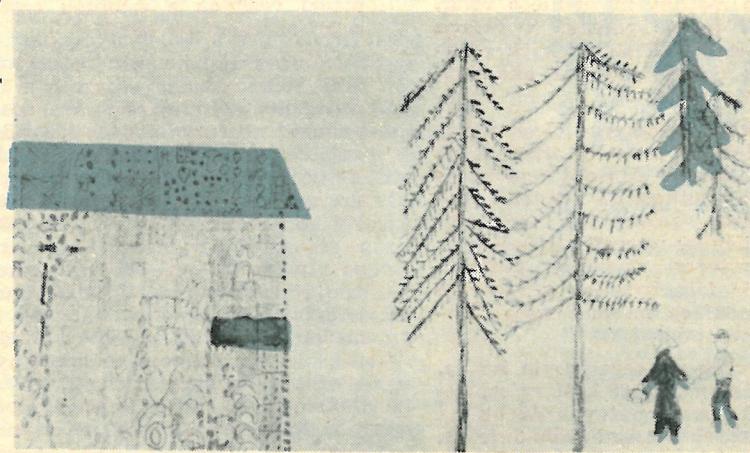
Problém výtvarnej výchovy nesmie byť úkolem druhu alebo treforadym. Netreba to zdôrazňovať práve v Poľsku, kde vo Varšave vznikla výtvarná škola, v ktorej deťom kresba a maľba pomáha pri zvládnutiu takých predmetov ako je matematika, dejepis a zemepis. Netreba to zdôrazňovať v druhej polovici XX. storočia, kedy každý potrebuje v každom zamestnaní určité výtvarné znalosti. A teraz priamo k pred nami ležiacim kresbám.

Výrazne je nutné rozdeliť deti do dvoch skupín; do 10 rokov (s takzvaným bezpostred-

koľko pekného ľudového riadu a keramiky! A to všetko už majú deti vedieť namaľovať a nakresliť. Západným technickým nedostatom je výlučná kresba ceruzkou. Lepšie sú pastelky — najviac kresieb bolo takých — len niekoľko bolo prevedené vodovými farbami. Ceruzka sa nehodí do rúk malého dieťaťa. Ďaleko lepšie je, keď učiteľ pripraví klihové farby (ktoré sú veľmi lacné) pre celú triedu. Tým zamedzí obrysovej (konturovej) kresbe a naučí deti maľovať v plochách. Technicky je maľba klihovou farbou ľahšia ako maľba vodovou farbou. Vodová farba (akovarel) je veľmi fažkou, priezačňou, majstrovskou technikou maliarstva, preto sa nehodí pre deti. Bohužiaľ sme vo všetkých kresbách nenašli ani jednu klihovú.

Z celého bohatého materiálu, v ktorom bolo toľko krásnych detských kresieb a obrázkov, môžeme sa tešiť. Je to dobrý výsledok. Znepokojujúci je len zjav, že úroveň detských kresieb, klesá vo vyšších triedach. Veľmi rád by som tiež porovnal výtvarné výsledky vyšších tried v lyceu v Jablonke. Zdá sa mi, že táto úroveň je v porovnaní s celkovo dobrou kresbou v nižších triedach slabšia. Možno je to tiež výsledok návalu inej školskej práci, ale tiež podečenovanie výtvarnej výchovy nie je správne. Dúfam, že v odpovedi na tento článok dostanem z lycia veľmi pekné kresby a maľby. A verte budem sa len tešiť.

LUDĚK HOLUB

A. SOŁTYS — tř. II. (Czarna Góra)

Helena NOVÁK — tř. VII (Niedzica)

Desiatník MO pozrel na hodinky. Vlak by mal za chvíľu prísť — už dunia koľajnice. Ale cigaretu je ešte čas zapáliť. Jozef Dzida vytahuje „Sporta“, dáva si ho do úst a siaha pre zápalky. Automaticky pozerá na koľajnice a žasne. Zatiaľ čo spoza zátačky vybieha vlak, na koľajnice vchádza malé, bačulaté, usmievavé dieťa. Není čas na rozmýšľanie, desiatník začne bežať a vlak je vo vzdialosti len nejakých 150 metrov. Dzida dobieha k dieťaťu, ale už nie je čas, aby chytiť dieťa a odskočiť — rozhodnutie je okamžité — padá medzi koľajnice zakrývajúc sebú dieťa pred uháňajúcim nad nimi vlakom. Dieťa je zdravé, ale desiatník — napriek mimoriadnemu šťastiu — bol vlečený vlakom niekoľko metrov a na dvoch miestach je na hlave zranený. Teraz sa lieči v Lębowskej nemocnici, kam z celého Poľska prichádzajú gratulačné telegramy a želania rýchleho uzdravenia.

Desiatník Jozef Dzida za svoj hrdinský čin, za záchranu života dieťaťu Jozefovi Mularczykovi bol povýšený na staršieho seržanta a vyznamenaný radom za obetavosť a odvahu.

Uverejňujeme dva obrázky chránených rastlín. Prvá rastie na vode, má kvety zeleno-biele, plody jedlé asi 2,5 cm veľké.

Druhá má kvety červeno-hnedé so žltým prúžkom, rastie do výšky 15—45 cm. Rastie v tienistých lesoch na výpenatej pôde.

Názvy rastlín v odpovediach môžete písť aj poľsky.

Rozlúčenie prosíme zaslať do 14 dní na adresu našej redakcie.

Rys. S. MAŃCZAK

FOTO-HÁDANKA

KALENDÁR

SLNKO

	Východ	Západ
1. VII.	3.19 hod.	20.01 hod.
15. VII.	3.32 hod.	19.51 hod.

Júl má 31 dní

MESACNE FÁZY

Nový mesiac	7.VII.
Prvá štvrt	15.VII.
Šplň mesiaca	23.VII.
Posledná štvrt	27.VII.

MESIAC

Východ	Západ
1. VII. 11.00 hod.	23.18 hod.
15. VII. 23.07 hod.	11.50 hod.

V Československu bola vydaná nová serie poštovních známk s kresbami starobylých hradov a zámkov.

Na známke 5 h, modrofialové, vidíme hrad Trenčín, jenž se tyčí na vysoké dolomitové skále nad Váhom a jehož historie sahá až do prvých storočí našeho letopočtu.

Na známku 20 h cihlové červenou byl zvolen severo-český motiv — hrad Kost v Českém Ráji.

Na známke 40 h, hnedé, je zvolený kremnický hrad, ktorý ve starých do-

bach slúžil k obrane mesta a ako bezpečný úkryt zlata z tamních dolů a mincovny.

Známka 60 h v červenej farbe zobrazuje známý motív hradu Karlaštejna.

Známka 1 Kčs ve fialovej farbe zobrazuje zámek Smolenice na Slovensku, ktorý má veľkou knižnicu a cenné sbírky starozitnosti a je nyní v užívání Slovenskej akademie vied.

Námety vypracoval český grafik Jaroslav Sváb a slovenský výtvarník Anton Holý, ktorý ve starých do-

(kar)

FOTOPOŠTA

SEDMIKRÁSKY

Náš fotoreportér vrátil sa nedávno z Czarnej Góry a nemohol v redakciu vynachváliť aké sú slušné a poriadne ľamjšie deti.

Doniesol odťať niekoľko fotografií najmenších z tejto dediny, ktoré doloňujeme.

Pekné cigánske deti z Czarnej Góry

ZIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce

Redaguje Kolegium w składzie: Vendelin Balčírik, František Bednářík, Eugen Bielan, Augustyn Bryja, Adam Chalupec, (redaktor naczelny), Viktor Hosaniak, Marian Kaškiejewicz (z-ca naczelnego redaktora), Bronisław Knapičák, Alena Matelová, Lídia Mšálková, Michal Neupauer, Ignac Nižník, Karol Páleník, Karel Pošepný (sekretarz redaktorka), Anna Svočíková, Vilém Tomeš, Bogusław Włodarski, František Živiol.

Edmund Mańczak — redaktor graficzny
Adres Redakcji: Warszawa, Al. Jerozolimskie 37, I p. tel. 21-15-41. Wydawca: „Prasa Krajowa” — RSW „Prasa” Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 8-24-11. Prenumerata roczna — 12 zł, półroczna 6 zł. Wpłaty przyjmują wszystkie urzędy pocztowe na konto Nr 1-6-100020 „Ruch” Warszawa, Srebrna 12. Prenumerata za granicę 40% droższa. Przedpłaty na te prenumeratę przyjmują Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” w Warszawie, ul. Wilcza 46. Konto PKO Warszawa Nr 1-6-100024.

Oddano do łamania 20.VI.60. Podpisano do druku 26.VI.60.

Druk RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 10/12. Z. 590.

Nakład: 22.000 egz.

RADY

OPINIE PRACOWNICZE

Kwestie wydawania opinii pracowniczych budzą wątpliwości wśród naszych czytelników. Poniżej jest to sprawość ważna, redakcja doszła do wniosku, że należy omówić tę sprawę na łamach naszego pisma.

Analizy spraw sądowych wykazują, że Kierownicy przedsiębiorstwa zanim przyjmą pracownika na odpowiedzialne stanowisko, nie zaznajamiają się z opinią o nim z poprzedniego miejsca pracy. Szerg osób z kierownictwa zakładów myśli, że Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów, które pogrzebało stosowaną dawniej praktykę poufnego opiniowania pracowników rozciąga się nie wydawanie opinii w ogóle. Jest to miemianie jak najbardziej niesłuszne.

Sąd Najwyższy w swym orzeczeniu z dnia 4.I.1957 r. stwierdził, że wydawanie opinii tajnych jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Za szkody wyrządzane pracownikowi przez wyświadczenie opinii prawdziwej, choć niekorzystnej zakład pracy nie odpowiada.

Cieżar dowodu, że opinia jest prawdziwa spoczywa w ewentualnym procesie odszkodowawczym na pozwanym z tym, że pracownik powinien przedstawić ewentualne zarzuty przeciw treści opinii.

Co należy uczynić aby ustrzec się błędów przy wydawaniu i kwestionowaniu opinii?

Po stronie zakładu pracy należałoby wysunąć następujące postulaty:

W tekście opinii nie mogą znajdować się fakty dotyczące życia osobistego pracownika. Nie mogą być umieszczane wzmianki o karalności ponieważ tymi sprawami zajmuje się rejestr skazanych prowadzony przez Min. Sprawiedliwości.

Wszystkie ujemne fakty powinny mieć oparcie w dowodach, a ponieważ należy liczyć się z kontrolą sądową — trzeba przechowywać dokumenty dotyczące faktów objętych opinią jak i faktu uzgodnienia jej treści z radą zakładową.

Opinia powinna być podpisana przez kierownika zakładu. Za niedopuszczalne należy uważać w tym względzie wyczerpanie się przez kierownika zakładu pracownikiem komórki kadrowej. W przed-

PRÁVNIKA

siebieństwie wielozakładowym sprawy te winien załatwiać kierownik zakładu. Raz w roku komisja powołana przez Dyrektora i pod jego przewodnictwem winna zbiorowo sprawy te załatwiać.

Opinia powinna zawierać takie dane jak praca, funkcja, kwalifikacje, wysokość wynagrodzenia, awanse, kary dyscyplinarne, ilość dni opuszczanych w pracy, podstawa prawa rozwiązania stosunku pracy, ocena pracy.

W opinii należy zaznaczyć, że wydaje się ja na żądanie pracownika. Pracownicy powinni pamiętać, że mają roszczenia prawnie o wydanie opinii zgodnie i w oparciu o fakty.

Następnie — że od opinii krzywdzacej siły iż krótki termin odwołania (4 dni) i że mogą zwrócić się o pomoc do komisji zwiazkowej.

Pracownik niezadowolony z opinii powinien wyczerpać administracyjny tok postępowania zanim zwróci się na drogę postępowania cywilnego.

Mgr B. WŁODARSKI

LEKÁRA

Nemocný by mal ihned prestať fajčiť. Skoré rozpoznanie choroby zabráni povstaniu zápalu srdcového svalu.

Počas ostrého záchvatu anginy pectoris snažíme sa predovšetkým o prerušenie tohto, vložením pod jazyk (neprehľadnúť) jednej tabletky nitroglycerinu. V prípade, ak jedna tabletka nepreruší záchvat, môžeme dávkou opakovat, avšak nie skôr ako po pol hodiny.

Nemocný na anginu pectoris mali by mať stále pri sebe tabletky nitroglycerinu, aby mohli každú chvíľu prerušiť záčinajúci sa záchvat.

U niektorých nemocných dávka nitroglycerinu máva aj iné účinky, napr.: silné bolesti hlavy. Tito nemocní mali by používať nitroglycerin v menších dávkach. V mnohých prípadoch s dobrym výsledkom sa používa aj tabletka Eudaridin 2-3x denne i tabletku, (prehľnatú).

Pri tejto chorobe by mal nemocný dodržiavať ľahkú diétu, predovšetkým by sa mal zdrižiavať mastných jedál. Ještě by mal nemocný častejšie, ale menše množstvo. Práca nemocného nesmie byť fizicky vyčerpávajúca, ako aj nemôže byť takého druhu pri ktorej by sa rozceuloval.

DR. B. RYBAK

ZVEROLEKÁRA

SEPSIA VČIEL (POSOCZNICA, SEPSIS).

Vyskytuje sa v letnom období vo včelínach umiestených v tieni. Včely postihnuté sepsiou strážia chufu do jedenia, stávajú sa ospalé, menej pohyblivé a zákratko hynú. Často včely postihnuté touto chorobou strážajú ovlatenie na povrchu tela, čo zapríťuje, že sa zdajú byť čierne. V stave oslabenia sú včely vyhadzované z úľa a možno ich vidieť ako ložia pred úľom.

Jedným z príznakov tejto choroby je rozpadanie sa na časti zahynej včely.

Ako treba bojovať proti tejto chorobe? Predovšetkým tak, že chováme iba silné, odporné druhy včiel a rodín. Ihned ako sponzorujeme nákužu, treba úle ohriať a zbavit prebytočnej vlhkosti.

H. MAŃCZAK
Zverolekár

GAZDINKY

Použití čerstvého ovoce
Jahodový nebo malinový krém
s bramborovou moučkou

$\frac{1}{4}$ l mléka, 2 žloutky, 5 dkg cukru, 1 dkg bramborové moučky, $\frac{1}{2}$ kg jahod, $\frac{1}{4}$ l smetany (šlehačky). Mléko, cukr, žloutky a bramborovou moučku rozvedlame a šleháme na ohni, až se začne vařit. Odstavíme, vychladíme, přidáme vylisované jahody a dáme do studená nebo k ledu. Zdobíme šlehanou smetanou.

Višňový krém

75 dkg višní, 25 dkg cukru, $\frac{1}{4}$ l šlehačky. Odpeckované višne rozmačkáme, přidáme několik rozlučených jader a cukru. Necháme asi hodinu proslazovat, pak bud proslužíme nebo ponecháme v kuchyni dámě na polovinu zmrazenit do strojku na zmrzlino nebo jen k ledu. Promicháme s ušlehanou smetanou a podáváme ozdobené celými višněmi.

RADY

ČO ROBÍ DOBRÝ HOSPODÁR V MESIACI JÚLI

Kontroluje postup dozrievania obilia. Kosenie žita započne až zrno dosiahne neúplnú zrelosť, keď sa však už na nechite zlomí. Viac zrelé má byť žito určené na sejbu.

Kosenie pšenice započne, keď zrno je už celkom zrelé. Tak je aj s jačmeňom. Ovos však nemôže stať až do plnej zrelosti, lebo by sa sypal pri kosbe a zbere.

Obilia určené na sejbu sa nemá mlátiť hned po zbere z pola pretože sa má najskôr „vypoť“ v stodole alebo stohu.

Podmietku strnisk vykoná hned po skoseniu obilia, lebo keď vyschne fažko sa orie, alebo sa vôbec nedá orať.

Hľadá mandelínu na zemiakoch a paradaj-

NA MESIAC JÚL

kách. Dezinfikuje sýpku. Vybieli maštal; do vápna pridá modrej farby, ktorú muchy neznásajú.

Podopiera ovocím prefažené stromy a zberá spadnuté ovocie. Všetky výhonky na pňoch i od koreňov odstraňuje a na vŕtavých letných rezom skracuje alebo nevhodné odreže. Priliš dlhé vrúbky, ktoré sa ujali, skracuje, aby ich nevyvrátil vietor. Oberá ríbizle a egreš a po zbere ich kríky zbavuje starého dreva, prihnojí ich a okope. Všetku zeleninu pleje a k večeru polieva. Na tienisté miesta sa vysadzuje šalát, skoré kaleráby, vysieva sa redkovka a špenát. U uhoriek vyštipuje postranné výhonky. Jahody okopáva, zbavuje poplazov a zakladá nové jahodiská.

JÁN MAGIERA

